

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877.   Andra Kammaren.   N:o 60.

Lördagen den 12 Maj 1877.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 5 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Skedde föredragning af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 15, angående vissa ännu oafgjorda frågor rörande tullbevillningen.

Punkten 1.

Lades utan anmärkning till handlingarne.

Punkten 2.

Lades jemväl till handlingarne.

Punkten 3.

Bifölls.

Punkten 4.

Lades till handlingarne.

§ 3.

Föredrogs Banko-Utskottets memorial N:o 14, med förslag till ändringar i bankoreglementet och i Riksbankens aflöningsstat.

Punkterna 1—4.

Biföllos.

Om ändring af
§ 40 i banko-
reglementet.

I punkten 5 hade Utskottet hemställt:
att § 40 mom. 3 i bankoreglementet måtte erhålla ett sådant tillägg, som här nedan med kursiv stil finnes utmärkt, och att momentet alltså måtte blifva så lydande:

»Är styrelsen ej så fulltalig, som för beslutsfattande erfordras, enligt hvad här nedan föreskrifves, inkallas suppleant att i styrelsen deltaga. *Enahanda åtgärd bör och vidtagas så snart någon styrelseledamot i följd af semester, sjukdom eller annat förfall, som räckt en månad eller motses komma att räcka minst lika lång tid, ej kan befattningen såsom fullmäktig utöfva.*»

Efter föredragning af denna punkt, vid hvilken reservationer blifvit inom Utskottet anmälda dels af Herr *Ekman*, i hvars skiljaktiga mening Herrar *Peyron*, *de Maré*, *Sundin* och *Rettig* instämt, och dels af Herr *Gumälius*, anförde

Friherre A. H. Fock: Rörande det nu ifrågavarande förslaget skall jag be att få göra några anmärkningar. Utskottet har ansett, att det stadgande, som i detta hänseende förekommer i bankoreglementet, icke skulle vara i full öfverensstämmelse med gällande grundlag. Grundlagens bud i detta afseende förekomma på två ställen. Det ena är 72 § Regeringsformen, der det heter:

»Riksbanken förblifver under Riksdagens egen garanti och vård, så att den ostörd må förvaltas af de fullmäktige, Kamrarne dertill förordna, efter de ordningar, stadgar och reglementen, hvilka redan gjorda äro eller vidare af Riksdagen göras kunna.»

Här talas ej ett ord om huru många fullmäktige skola bestrida ifrågavarande befattningar. I 71 § Riksdagsordningen stadgas, *huru* dessa fullmäktige skola utses samt att de skola vara sju till antalet. Nu har Utskottet med anledning häraf ansett, att Riksbankens förvaltning i regeln bör handhafvas af sju fullmäktige och att ett annat tillvägagående icke skulle vara fullt öfverensstämmande med grundlagens bud. För min del kan jag omöjligen fatta att grundlagens hvarken bokstaf eller mening är, att ovilkorligen alla sju fullmäktige ens i regeln skola samtidigt deltaga i bankens förvaltning. Jag tror icke, att man af de upplästa grundlagsparagraferna kan draga en sådan slutsats, och desutom, om ifrågavarande stadgande i nu gällande bankoreglementet verkligen stode i strid med grundlagen, så hade det väl icke kunnat vinna Riksdagens bifall. Det heter för öfrigt i grundlagen, att riksbanken skall förvaltas enligt reglemente, som af Riksdagen fastställes, och i detta stadgas huru många fullmäktige skola vara närvarande för att ett beslut må kunna fattas. Men äfven om grundlagens mening vore den, som Utskottet här antagit, så hemställer jag, huruvida Riksdagen eger rätt att ensidigt gifva en sådan tolkning åt grundlagens bud, som Utskottet föreslagit. Skola ovilkorligen samtliga sju fullmäktige förvalta banken, då skola de väl äfven göra det ständigt, och då eger väl Riksdagen icke rätt att bestämma att banken endast enligt regeln skall förvaltas af sju fullmäktige, men att det under en månads tid får ske af fem. Skulle meningen åter vara att detta skulle kunna få passera under en månad, så frågar jag, om det icke komme att få

passera under ännu längre tid, derigenom att med tillämpning af Utskottets förslag den ena fullmäktige efter den andra beviljades ledighet, ehuru hvar och en endast under en månad. Jag håller det icke blott för möjligt, utan äfven för troligt, att, om Utskottets förslag antoges, det under en stor del af året komme att inträffa, att antalet af närvarande fullmäktige det oaktadt blef icke sju, utan sex och stundom fem, fastän det icke vore samma fullmäktige, som under hela tiden åtnjöte ledighet.

Om ändring af § 40 i bankoreglementet.
(Forts.)

Om jag således icke ur grundlagen kan härleda något skäl för det stadgande, som Utskottet föreslagit, så kunde det ju möjligen det oaktadt hafva skäl för sig. Men med afseende härå saknar jag uti det af Utskottet föreslagna stadgande ett väsentligt villkor för ett sådant stadgande, nemligen det att vara enkelt och lätt tydbart. Det ifrågavarande stadgandet i bankoreglementet lyder för närvarande: »Är styrelsen ej så fulltalig, som för besluts fattande erfordras, enligt hvad här nedan föreskrifves, inkallas suppleant att i styrelsen deltaga.» Till detta har Utskottet nu föreslagit följande tillägg: »Enahanda åtgärd bör ock vidtagas så snart någon styrelseledamot i följd af semester, sjukdom eller annat förfall, som räckt en månad eller motses komma att räcka minst lika lång tid, ej kan befattningen såsom fullmäktig utöfva.» Jag vill då först fästa uppmärksamheten uppå, att här ställes anspråk på fullmäktige, som äro väl vidsträckt, då man fordrar att de skola ega detta förutseende om huru länge en ledighet på grund af semester, sjukdom eller annat förfall kan komma att ega rum. Jag fruktar att det i många fall skulle vid tillämpningen af ett sådant stadgande bland fullmäktige uppkomma en meningsskiljaktighet, som icke vore helsosam. Men äfven oberoende deraf, tager jag för alldeles afgjort, att det kommer att såsom hittills inträffa, att den fullmäktige, som anmälde sig till ledighet från tjänstgöring, antingen icke bestämdt uppgifver tiden eller ock vanligast uppgifver en kortare tid än en månad, såsom en, två eller tre veckor. En suppleant skulle då icke inkallas, utan först när ledigheten hade räckt en månad eller derutöfver, skulle sådant ske. Huruvida suppleant borde inkallas eller icke skulle således komma att blifva beroende, icke på afgörande af de tjänstgörande fullmäktige utan på den fullmäktig, som sökte ledighet, om han nemligen uppgifver sin ledighet till längre eller kortare tid. Man kan äfven tänka sig ett sådant fall, som att en bankofullmäktig söker ledighet under tre veckor till exempel från den 1 Juni till den 21 i samma månad; sedermera inträder han i tjänstgöring, men den 1 September tager han åter ledighet i tre veckor. För ett sådant fall kan jag icke af det nu föreslagna nya stadgandet sluta mig till, huruvida det är Utskottets mening att suppleant skall inkallas eller icke. Ännu mera kan en sådan tveksamhet komma att göra sig gällande, då det blir fråga om den semester, som bankofullmäktiges deputerade hafva rätt att tillgodonjuta. Hittills har, såvidt jag kan påminna mig, åtminstone under de senare åren, icke inträffat, med undantag af doktor Arnbergs frånvaro i följd af sjukdom — det har, säger jag, icke inträffat att någon af deputerade på en gång uttagit sin rätt till semester, utan tiden har delats i två eller flera perioder.

Om ändring af § 40 i bankoreglementet. (Forts.)

Huru vill nu Utskottet att fullmäktige i ett sådant fall skola förfara. Om en deputerad delar sin semester i till exempel sex perioder, kan väl banken då sägas vara mindre i behof af en suppleant under dessa sammanräknade, men af tjänstgöring afbrutna sex veckor, än om ledigheten omfattat sex veckor, som följt omedelbart på hvarandra.

Äfven en annan omständighet torde härvid vara att beakta. Beträffande bankens hufvudkontor finnes icke bestämdt, huruvida eller till hvilket belopp arfvodes- och reseersättning skall utgå till suppleant, som inkallas till tjänstgöring. Kan det väl vara Riksdagens mening, att en person, som åtnjuter Riksdagens förtroende att vara bankofullmäktig och för sådant ändamål inställer sig i hufvudstaden, skall, om han der insjuknar och för en tid af fyra veckor eller derutöfver blir urståndsatt att fullgöra sitt uppdrag, för denna tid afstå sitt arfvode till den suppleant, som i hans ställe inkallas till tjänstgöring. För närvarande finnes icke i bankoreglementet något stadgande, som berättigar bankofullmäktige att för ett dylikt fall af bankens medel till en suppleant utanordna arfvode, än mindre reseersättning. Tveksamhet härvidlag skulle så mycket heldre kunna uppstå, som i fråga om bankens afdelningskontor — rörande hvilka reglementet innehåller bestämd föreskrift om att i händelse af förfall för ordinarie ledamot suppleant skall inkallas, en föreskrift som har sin naturliga förklaringsgrund i den omständighet att styrelsen vid dessa afdelningskontor är så fåtalig att någon ledighet der icke kan medgifvas — der är äfven föreskrifvet att ingående suppleant skall åtnjuta ersättning.

Utan tvifvel har Banko-Utskottet föranledts att framlägga detta sitt förslag förnämligast genom det af mig nyss omnämnda fall, att en af bankofullmäktige under en tid af mera än ett år till följd af sjukdom varit urståndsatt att tjänstgöra; men att fullmäktige detta oaktadt i hans ställe icke inkallat suppleant, grundar sig på bankoreglementets stadganden.

Jag tror mig icke heller böra underlåta att fästa Kammarens uppmärksamhet på det förhållande, att det uti ifrågavarande afseende nu gällande stadgande i bankoreglementet har sin motsvarighet i reglementet för riksgäldskontoret och att Riksdagens revisorer vid ett föregående tillfälle, i fråga om inkallande af suppleant för fullmäktige i riksgäldskontoret, gjort en erinran i samma syfte, som nu Banko-Utskottet, men förklarade Riksdagen denna revisorernas erinran icke till någon Riksdagens åtgärd föranleda, utan förblef reglementet för riksgäldskontoret i detta afseende oförändradt. Icke heller kan jag underlåta att uttala, att det förefaller mig något oväntadt att ett enda konkret fall skall anses böra föranleda till en förändring särskildt i bankoreglementet, och en förändring som eljest icke funnits vara af behöfvat påkallad. Om Riksdagen skulle vilja i detta syfte fatta något beslut, något som jag för min del åtminstone ej för det närvarande vill förorda, så må jag upprigtigt tillstå, att det synes mig vara vida lämpligare, att Riksdagen åt fullmäktige gifver myndighet att, när förhållandena sådant kräfva, till tjänstgöring in-

kalla suppleant och på samma gång bestämma om och på hvad sätt *Om ändring af § 40 i bankoreglementet.* (Forts.)
 ersättning skall till en sådan suppleant utgå.

Då jag sålunda icke kan finna, att grundlagens bud kräver det föreslagna stadgandet och då detta stadgande synes mig möta svårigheter vid tillämpningen, föranlätas jag att hemställa om afslag å den nu föredragna punkten.

Herr Gumælius: Herr Talman! Det var, såsom den föregående ärade talaren nämnde, ett särskildt fall, som gaf Banko-Utskottet anledning att nu komma att tänka på, att bankoreglementet i den nu föredragna punkten måhända icke hade den fullständighet och tydlighet, som det borde hafva, för att vara ett fullständigt uttryck af 1874 års Riksdags beslut, då dessa semester- och vikariatsfrågor egentligen ordnades på en annan fot än förut. Förhållandet är nemligen, på sätt den föregående talaren jenväl påpekade, att en af bankofullmäktiges deputerade sammanräknadt under omkring ett års tid icke utöfvat sin befattning dels i följd af sjukdom här i Sverige, dels på grund af semester och dels i följd af vistelse i en annan verldsdel, nemligen Afrika, hvaraf också blifvit följden, att, då de öfrige bankofullmäktige icke kunnat alldeles bestämdt för hela tiden bindas vid sina platser, det har inträffat, att understundom endast 5 fullmäktige närvarit i stället för 7 eller 6, och att till och med man haft exempel på, att åtminstone *ett* ganska viktigt ärende, och hvilket icke aflöpte utan förlust för banken, afhandlades och afgjordes i närvaro af 4 bankofullmäktige. Banko-Utskottet har icke kunnat förbise detta förhållande. Utskottet har, såsom Herrarne funnit, i dechargebetänkandet alls icke omnämnt eller gjort någon anmärkning i detta hänseende, af det skäl, att Utskottet funnit sig icke kunna med bankoreglementets nuvarande lydelse göra någon anmärkning mot ett så oegentligt förhållande. Men då Banko-Utskottet i dechargebetänkandet lät denna sak passera utan gensaga, var, så vidt jag kan erinra mig, Utskottet alldeles enigt derom — vi hafva sedermera skiljt oss i afseende på *sättet* för frågans lösning — att något borde göras för att genom en bestämmelse i bankoreglementet hindra, att det någon gång i framtiden skulle kunna tillgå på samma sätt. Jag kan naturligen alls icke förundra mig öfver, att en person, som varit med om att *icke* fatta beslut om suppleants inkallande i det här af Utskottet åsyftade fall, söker att försvara sitt förfarande; detta är ju naturligt; men af den föregående talarens skäl må det tillätas mig att bemöta några.

Talaren fästade uppmärksamheten på att vid en likartad framställning från statsrevisorerna i afseende på riksgäldsfullmäktige Riksdagen låtit bero och icke ansett nödigt att införa något bestämdt stadgande om huru suppleant för riksgäldsfullmäktige oftare än hittills varit förhållandet skulle inkallas. Der vid lag är först och främst den skiljaktigheten, att på statsrevisorernas anmärkning år 1873 beslöt 1874 års Riksdag något helt annat i afseende på bankofullmäktige — hvilket jag längre fram i mitt anförande skall visa — än 1877 års Riksdags beslut i afseende på riksgäldsfullmäktige innehåller; och den ärade talaren, som nyss hade ordet och som förut

Om ändring af § 40 i bankoreglementet.
(Forts.)

sjelf varit riksgäldsfullmäktig samt nu är bankofullmäktig, bör kunna gifva mig rätt deruti, att det är någon skilnad emellan riksgäldsfullmäktiges och bankofullmäktiges uppdrag. Jag har ett föregående år tillåtit mig att väcka motion derom att riksgäldsfullmäktige i regeln skulle vara 3, och de öfrige 4 inkallas endast vid viktigare frågor, hvilka kunna förekomma kanske en gång hvar annat år; men jag skulle icke tillåta mig att framkomma med en sådan motion om bankofullmäktige, ty deras närvaro här i Stockholm är långt mera behöflig än riksgäldsfullmäktiges, likasom deras uppdrag är ett helt annat.

Talaren yttrade straxt i början af sitt anförande, att han icke fann grundlagens bestämmelse derom att fullmäktige skola vara sju, synnerligen tillämplig på förevarande fall. Jag ber att äfven i afseende på denna punkt få längre fram återkomma till 1874 års Riksdags beslut, som belyser Riksdagens tolkning af grundlagsbudet. Han gjorde vidare några andra frågor, hvilka gingo ut på att visa, huru svårt eller nästan omöjligt detta stadgande skulle blifva att tillämpa i praktiken. Och han framhöll härvid att fullmäktige vanligen icke taga ledighet på längre tid än tre eller fyra veckor; skulle då, sporde han, suppleant strax inkallas? Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att å dylika fall har det föreslagna stadgandet icke afseende. Man ville nemligen inom Utskottet vid förslaget uppgörande icke gå allt för mycket in i detalj och derföre äro dess föreskrifter meddelade allenast med afseende på sådan ledighet, som räcker under fullt en månads tid *eller derutöfver*.

Jag kommer nu till 1874 års Riksdags beslut i denna fråga. Vid denna riksdag föreslogs tillsättning af en biträdande deputerad och sedan detta förslag vunnit Riksdagens bifall blef den föregående ärade talaren utsedd till denna befattning. Då anvisade man äfven åt denne biträdande deputerad ett arfvode tillräckligt stort för att han skulle kunna året om med uppmärksamhet följa bankgöromålen samt vid inträffande förfall för annan deputerad vid dessa göromål biträda, utan att den tjänstledige deputeraden skulle i sådan händelse behöfva afstå något af sitt *arfvode såsom deputerad*. Samtidigt väcktes äfven inom Utskottet ett förslag att deputerad skulle under sin tjänstledighet få uppbära äfven sitt fullmäktig-arfvode och flere af Utskottets ledamöter — bland dem äfven jag — ville för sådant ändamål ställa ytterligare ett tusen kronor till bankofullmäktiges disposition i och för suppleants aflönande under semestertiden. Men vi tappade vid voteringen inom Utskottet och vårt förslag blef sålunda aldrig framlagdt för Riksdagen. Då ville vi, som voro af denna mening, åtminstone hafva ett oförtydbart stadgande om att just under semester för deputerad vikarie skulle inträda i tjänsten såsom fullmäktig. Och vi voro fem ledamöter af Utskottet, som förenade oss om en reservation i sådant syfte, ur hvilken reservation det torde tillätas mig att uppläsa några rader, till belysning af frågor, hvilka ännu återstå för mig att besvara. Jag vill derförinnan blott i förbigående erinra att, efter öfverläggning inom båda Kamrarna, blef denna reservation Riksdagens beslut, och att, om detta

hade skett uti en fråga från annat Utskott än Banko-Utskottet, så skulle motiven för beslutet influtit uti Riksdagens skrifvelse och dermed kommit till vederbörandes kännedom. Nu dermot, då ärendet tillhörde Banko-Utskottets behandling, föranledde beslutet allenast en förändring uti bankoreglementet och man fick antaga att fullmäktige sjelfve tagit del af Riksdagens förhandlingar och beslutets motivering. Uti den ifrågavarande reservationen anföres bland annat följande:

*Om ändring af § 40 i bankoreglementet.
(Forts.)*

»Lika med Utskottets flertal hafva vi velat förorda fullmäktiges förslag om halfannan månads ledighet för hvardera af fullmäktiges deputerade.

»Men då uppstår den frågan: skall under sådan ledighet eller så kallad semester aflöningen bibehållas?

»Språkbruk och sed säga ja; Utskottet tyckes besvara frågan delvis jakande, delvis icke alls. Oss förefaller önskligt och behöfligt, att ett fullständigt svar lemnas.

»Deputerad är tillika fullmäktig. Han uppbär ett arfvode såsom deputerad, ett annat såsom fullmäktig.

»För honom såsom deputerad finnes, om Utskottets derom gjorda framställning gillas, en vikarie redo att under ledighet inträda. Denne, som kallas biträdande deputerad, uppbär i denna sin egenkap arfvode af riksbanken. Här af framgår, att Utskottet velat låta deputeraden såsom sådan uppbära sitt arfvode äfven under ledighetstid.

»Då vidare ett grundlagsbud (Riksdagsordningen § 71) stadgar, att fullmäktige »skola vara sju», och då det ej kan vara lämpligt och rätt, att genom ändring i bankoreglementet grundlagssiffran 7 förändras till 6 för tre månader af året, vill det synas klart, att suppleant bör inkallas som sjunde fullmäktig, då deputerad har lagstadgad ledighet.

»Men då den tjenstgörande suppleanten måste godtgöras, kommer nu frågan: Huru och af hvem? Detta är ett spörsmål, som Utskottet i sitt betänkande lemnat oberördt.

»Men Utskottets flertal vill ej föreslå Riksdagen att anvisa dessa 1000 kronor; och då det icke lyster oss att föreslå större utgifter än Utskottet förordat, synes intet annat återstå, än att *klart och oförtydligt bestämma, att deputerad, som begagnar ledighet, skall af sitt fullmäktigsarfvode ersätta den suppleant, som inkallas att fylla sålunda ledigstående fullmäktigplats.* Deputerad fullmäktig skulle sålunda under ledighet åtnjuta deputerads, men afstå fullmäktigs arfvode, hvilken fördelning så till vida kan hafva skäl för sig, som han just i sin egenkap af deputerad erhåller en ledighet, som icke blifvit ifrågasatt att medgifvas fullmäktige.

»Genom sådant stadgande vinner man reda, undviker eljest tänkbara missförstånd och förvecklingar samt ställer sig det anförda grundlagsbudets ordalydelse och tydliga mening till ofterrättelse.»

Om ändring af
§ 40 i banko-
reglementet.
(Forts.)

Det var — mine Herrar! — på sådana grunder som 1874 års Riksdag beslöt i bankoreglementet införa följande, ännu der kvarstående bestämmelse:

»Deputerad, som enligt § 42 mom. 3 åtnjuter ledighet, bibehåller sitt arfvode såsom deputerad, men afstår arfvodet såsom fullmäktig under den tid ledigheten begagnas.»

Huruvida nu 1874 års Riksdag, då den gaf oss fem reservanter rätt och antog det stadgande vi föreslagit, tolkade grundlagen rätt eller icke, torde kanske icke tillkomma någondera af oss båda, som nu från olika sidor uppträdt i denna fråga, att bedöma. Emellertid har frågan varit före och synts temligen utredd. Till äfventyrs borde kanske till undvikande af tänkbart missförstånd hafva varit infördt i 1874 års reglemente ett stadgande, sådant som nu föreslagits. Men vi trodde icke då att sådant vore behöfligt utan snarare, att fullmäktige skulle äfven utan ett bestämdare föreläggande handla i närmare öfverensstämmelse med grundlagen, som säger att »vid förfall» för fullmäktig inträder suppleant, och i enlighet med den åsigt som af Riksdagen uttalats, då Riksdagen beslöt, att semesterjutande deputerad afstår sitt fullmäktigsarfvode under bortovaron, naturligtvis ej för att insparas utan för att till inträdande suppleant utgifvas. Men då detta icke synes hafva af fullmäktige så uppfattats och en ny behandling af saken följaktligen blef nödvändig, så har Utskottet ansett sig i år böra åstadkomma ett förtydligande genom att vid detta moment införa det nu föreslagna tillägget. För närvarande tror jag, att det anförda kan vara tillfyllestgörande såsom svar på den föregående ärade talarens yttrande; och jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Detta förslag till ändring uti bankoreglementet synes mig icke vara konsekvent genomfördt; ty man har icke föreslagit det ringaste angående aflöning åt suppleanten eller den resekostnadsersättning, som honom kan tillkomma. Men Utskottets tid har väl varit så upptagen af Utskottets många göromål, att Utskottet förbisett detta.

Hvad sjelfva saken angår, så undrar jag, om icke den af Utskottet föreslagna nya bestämmelsen uti § 40 mom. 3 i bankoreglementet innefattar ett misstroendevotum mot de nuvarande fullmäktige i riksbanken. För min del vill jag icke vara med om något sådant, i synnerhet som icke någon af de nuvarande fullmäktige gjort sig deraf förtjent och icke någon del af det nu gällande reglementets bestämmelser gifver anledning att i ett fall, sådant som detta, mot dem uttala ett dylikt misstroendevotum. Det är visserligen sant, att Riksdagsordningen stadgar det fullmäktige skola vara 7; men hvarken der eller annorstädes är det föreskrifvet att *alla* fullmäktige ovilkorligen skola i styrelsen närvara, utan fast hellre är det uti förevarande § i bankoreglementet föreskrifvet att endast 5, och i vissa fall till och med blott 4 fullmäktige behöfva vara närvarande för att styrelsen skall anses så fulltalig, som för besluts fattande erfordras. Jag vill dock visst icke obetingadt gilla fullmäktiges underlåtenhet att inkalla suppleant för Doktor Arnberg

under den långa tid han för sin helsas vårdande vistats på utrikes ort. Men jag tror likväl att detta haft sig ganska svårt, då det icke finnes någon bestämmelse om på hvad sätt suppleanten skall ersättas, om den sjuke fullmäktigen för detta ändamål skall afstå sin aflöning eller om ersättningen skall utgå af bankens medel. Och att lagstifta för det undantagsfall att en fullmäktig är sjuk under en kort tid, det anser jag icke vara lämpligt. Men om man nödvändigt skall göra en sådan bestämmelse i reglementet, då bör man väl skrifva något lämpligare än hvad Utskottet nu föreslagit, eller att, »om sjukdomen räckt en månad eller motses komma att räcka minst lika lång tid», så skall suppleanten inkallas. Genom en sådan bestämmelse skulle man ju kunna lägga fullmäktige till last, att de icke hafva insigt att bedöma huru länge en människas sjukdom skall räcka; men det kan väl icke vara lämpligt.

Då tiden för Riksdagens samvaro nu är så långt framskriden, att man genom en återremiss icke kan hinna att få frågan tillräckligt utredd, så vill jag icke påyrka en sådan. Men jag vill icke heller uttala ett så skarpt misstroendevotum, som Utskottets förslag innebär mot herrar fullmäktige, hvilka ju alla sköta sina göromål till Riksdagens fulla belåtenhet; och då jag icke heller tror, att det är skäl att oupphörligt reglementera och reglementera, utan i stället låta fullmäktige, i likhet med de enskilda bankernas styrelse, hafva något fria händer, så yrkar jag för det närvarande afslag å Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Stråle: Mig vill det synas att, då Riksdagen är efter år valt suppleanter för att inträda i tjenstgöring i händelse af förfall för fullmäktig, ändamålet dermed äfven varit att suppleant i sådant fall verkligen skulle inkallas. Och det lär väl ingen kunna förneka, att då, såsom nyligen inträffat, en af fullmäktige rest utrikes för att blifva borta minst ett halft år, så borde *då*, om någonsin, ett sådant inkallande hafva skett.

Jag kan icke dela den föregående talarens uppfattning, att Utskottets förslag till ändring uti förevarande § i bankoreglementet innebure ett misstroendevotum mot de nuvarande fullmäktige i riksbanken. Jag tror nemligen att frågan, huruvida Riksdagen har förtroende för eller hyser misstroende mot sina fullmäktige afgöres då val dertill sker, och då alla ifrågavarande fullmäktige vid denna riksdag blifvit omvalda, så är väl denna omständighet det största bevis på att något misstroende mot dem icke förefinnes.

Den af fullmäktige i riksbanken, som här nyss yttrade sig, hade enligt mitt förmenande formelt riktigt i sitt påstående att, i enlighet med 43 § i instruktionen för förvaltningen af Sveriges riksbank, af fullmäktige blott 5 behöfva vara närvarande för att styrelsen skall anses så fulltalig, som för besluts fattande erfordras. Jag ber dock, att få fästa den ärade talarens uppmärksamhet derpå, att Riksdagsordningen föreskrifver, det bankofullmäktige skola vara 7 till antalet, och att den åberopade bestämmelsen i bankoreglementet, att blott 5 fullmäktige behöfva vara närvarande för att kunna fatta beslut, endast är ett undantag, af hvilket därför ingalunda följer att

Om ändring af § 40 i bankoreglementet.
(Forts.)

Om ändring af § 40 i banko-reglementet. (Forts.) fullmäktige skola vara blott 5. För min del är jag sålunda af den uppfattningen, att fullmäktige uti ofvan berörda fall bort inkalla suppleant att tienstgöra under den långa tid, som en fullmäktig varit frånvarande. Men jag vill dock icke gå som långt som Banko-Utskottet uti dess föreliggande förslag gjort och jag delar derföre fullkomligt de båda talares uppfattning, som gjort befogade anmärkingar mot den föreslagna redaktionen. När man reglementerar, bör man nemligen icke gå till väga så lättvindigt som Utskottet här gjort, och aldra minst bör man komma fram med ett så otydligt stadgande som det här föreslagna.

I likhet med den siste talaren vill jag dock icke vara med om att återremittera frågan, på det Riksdagen icke måtte förlänga; och vi torde derföre kunna låta frågan falla för denna gång. Jag vill dock nu uttala den önskan, att Banko-Utskottet måtte vid en kommande riksdag framlägga ett genomtänkt förslag till sakens ordnande och att den blifvande föreskriften måtte blifva klarare och framför allt mer fullständig än den nu föreslagna.

På förut uppgifna skäl yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr Ola Månsson: Jag hade icke begärt ordet i denna fråga, om icke Herr Lyttkens yttrat att hvad Banko-Utskottet här föreslaget innebure ett misstroendevotum mot de nu varande bankofullmäktige. Nej visst icke, åtminstone har den meningen icke varit gällande inom Utskottet. Vi trodde der. att det skulle höra till god ordning att, då Riksdagsordningen säger, att bemålde fullmäktige skola vara 7, så bör detta antal i regeln också vara i tienstgöring. Men då en af fullmäktige under hela året varit och ännu är frånvarande, utan att suppleant i hans ställe inträd i tienstgöring, ansåg Utskottet det vara nödigt att reglementera för dylika fall. Och för min del anser jag Utskottets förslag vara godt och välbetänkt; ty hvartill skola suppleanterne tjena om de icke, i händelse af förfall för fullmäktig, skola inkallas i bankstyrelsen.

Jag tror derföre att denna Kammare lugnt kan biträda Utskottets förslag, till hvilket jag yrkar bifall.

Herr Liss Olof Larsson: Jag har icke varit närvarande från diskussionens början, hvarföre jag nu ber om ursäkt för den händelse jag skulle komma att yttra något, som blifvit sagdt förut.

TVå föregående talare hafva yttrat, att de icke betraktade ifrågasvarande förslag såsom något misstroendevotum mot bankofullmäktige, och den omständigheten, att dessa fullmäktige alla blifvit omvalde i år, skulle utgöra bevis på att förtroendet är orubbadt. Men nog ligger dock den föreställningen nära till hands, att ett sådant misstroende verkligen förefinnes, om Riksdagen anser detta stadgande vara behöfligt för fullmäktige i riksbanken, då Riksdagen för kort tid sedan förklarade ett sådant stadgande *icke* erforderligt för fullmäktige i riksgäldskontoret. Såsom Herrarne nemligen torde erinra sig, hade Riksdagens sednast församlade revisorer gjort anmärkning mot sist bemålde fullmäktige för det de underlåtit att

vid angifna tillfällen inkalla en suppleant i styrelsen och endast varit 4 närvarande. Öfver denna anmärkning hade fullmäktige afgifvit förklaring, och när frågan kom till Utskottet, så instämde detta helt och hållet med fullmäktige och hemstälde derföre hos Riksdagen, det revisorernas anmärkning icke skulle till någon vidare åtgärd föranleda. I Februari detta år inkom Utskottets betänkande härom till Kamrarne, hvilka båda utan diskussion biföllo ofvanberörda hemställan. Härigenom har Riksdagen sagt, att en sådan foreskrift som den nu föreslagna icke vore behöflig för fullmäktige i Riksgäldskontoret; och om vid sådant förhållande Riksdagen så kort tid derefter säger, att foreskriften är behöflig för fullmäktige i riksbanken, så kan jag för min del icke finna annat, än att häruti ligger ett misstroende mot de senares förmåga att sköta deras plats så bra som de förra. Jag tror det vore orätt af Riksdagen att visa något sådant mot den *ena* delegationen af dess förtroendemän, till hvilken, såsom ock till den andra delegation, nemligen fullmäktige i riksgäldskontoret, Riksdagen genom omvalet visat sig hysa fullt förtroende.

Om ändring af § 40 i bankoreglementet.
(Forts.)

Såsom sjelf fullmäktig i riksbanken kommer jag icke att göra något yrkande. Meningen med detta mitt yttrande var endast att framhålla det af mig berörda analoga förhållandet i afseende å fullmäktige i riksgäldskontoret.

Herr Carl Isak Bengtsson: Jag ber att få yttra några ord med anledning af det här gjorda påståendet, att Utskottets föreliggande förslag innebure ett misstroendevotum mot fullmäktige i riksbanken.

Jag har visserligen med min röst biträdt detta förslag, men jag har ingalunda gjort detta i akt och mening att åstadkomma något sådant misstroendevotum, utan emedan jag ansåg det vara med god ordning förenligt att i bankoreglementet funnos bestämda foreskrifter för ifrågavarande fall. Skulle dock så vara att redaktionen är så olyckligt vald som en del talare framhållit, så ställer jag mig hellre på den sidan, som vill låta det bero vid paragrafens nuvarande lydelse; ty återremiss tjenar för det närvarande till ingenting.

Friherre A. H. Fock: Under öfverläggningens fortgång har tydligen framgått att här är fråga om ett klander af fullmäktiges i riksbanken underlåtenhet att inkalla suppleant under den långa tid en af fullmäktige, Doktor Arnberg, varit sjuk. I detta hänseende skall jag be att få fasta Herrarnes uppmärksamhet på foreskriften i 40 paragrafen i bankoreglementet, hvilken foreskrift fullmäktige väl måste följa. Nämnda § innehåller i 3 mom: »År styrelsen ej så fulltalig, som för besluts fattande erfordras, enligt hvad här nedan foreskrifves, inkallas suppleant att i styrelsen deltaga.» Det är således ett fall, då suppleant skall inkallas, och då fullmäktige inkalla den suppleant, som är närmast till hands. Det förefaller mig vara gifvet, att, om det skulle hända, att en fullmäktig hastigt insjuknar eller får ett annat oförutsedt hinder att tjänstgöra, full-

Om ändring af § 40 i banko-reglementet. (Forts.)

mäktige då inkalla den suppleant, som är i tillfälle att genast inträda, cnär i annat fall afbrott i ärendenas gång skulle uppkomma.

Vidare heter det i 4 mom.: »Fullmäktig frånträdde genast denna sin befattning i följande fall:

- a) om han blifver ledamot af Statsrådet;
- b) om han stülles under förmynderskap;
- c) om han till borgenärer all sin egendom afträder;
- d) om han af allmän åklagare stülles under tilltal för vanfrefj-dande brott;
- e) om han förklaras förlustig medborgerligt förtroende eller ovärdig att införa rätta föra andras talan;

f) om han blifvit förvunnen att hafva vid riksdagsmannaval med penningar eller gåfvor sökt värfva röster eller mot vedergällning afgifvit sin röst, eller genom våld och hot stört valfriheten;

Och skall då suppleant inkallas att i stället såsom fullmäktig inträda.»

Han inträder då såsom fullmäktig i den afgångne fullmäktiges rätt och åligganden, och naturligtvis är det då förste suppleanten som inkallas. Detta är allt som rörande suppleants inkallande finnes stadgadt, men något sådant förhållande som i nämnda stadgande afses har icke under senare tiden inträdt. Styrelsen har alltid varit fulltalig för fullgörandet af sina åligganden enligt reglementets stadganden. Då deputeraden Doktor Arnberg under förliden sommar ånyo af sjukdom hindrades att tienstgöra, så hade deputeraden för den inre förvaltningen, efter långt och ansträngande arbete, anmält sig till åtnjutande af en för honom välbehöflig semester och äfven trädt i åtnjutande deraf. Men då nu — jag anser mig väl kunna omtala förhållandet, cnär det icke rör mig sjelf — ett sådant fall inträffade, uppoffrade han denna ledighet och ingick åter i tienstgöring och hvarigenom undveks inkallandet af suppleant. Jag tror icke, att ett sådant tillvägagående förtjenar något klander hvarken i eller emellan raderna. Fullmäktige skulle för sin åtgärd att inkalla en suppleant hafva lagt till grund den af en föregående talare omförmälda reservationen, som vid 1874 års riksdag framlades, i fråga om ordnandet af förhållandet med såväl ordinarie deputerade som med deras vikarie, och på grund af hvilken reservation, som vid gemensam votering af Riksdagen antogs, det stadgande i bankoreglementet blef infördt att deputerad, som åtnjuter semester, bibehåller sitt arfvode såsom deputerad men afstår arfvodet såsom fullmäktig under den tid ledigheten begagnas. Något annat härom inkom ej i reglementet, men ej någon förändring i bestämmelserna rörande suppleants inkallande. Skulle nu fullmäktig till grund för sina åtgärder vid sidan af reglementet lägga motiven i reservationen och dyligt, fruktar jag att alltför mycken meningsskiljaktighet skulle komma att inom fullmäktige uppstå till föga fromma för bankens förvaltning.

Jag fäste mig vid frågan om arfvode, och den ärade talaren, vice ordförande i Banko-Utskottet, erkände äfven, att han för sin del haft en annan önskan än den, som vid 1874 års riksdag vann framgång.

Nu är fallet, att deputerad, som åtnjuter semester, skall såsom redan är yttradt afstå sitt arfvode såsom fullmäktig men bibehålla deputerade-arfvodet; och ehuru det icke i reglementet är uttaladt, att, om suppleant inkallas, han skall uppbära detta afstådda arfvode, vill jag dock medgifva, att jag anser detta vara meningen. Men enligt nu föreliggande förslag, är det icke endast för detta fall, eller då deputerade åtnjuta semester, det kan ifrågakomma att inkalla suppleant, utan för hvilken som helst fullmäktig, hvilken under längre tid än en månad är hindrad att förrätta sin tjänst. Jag påstår, utan fruktan för motsägelse, att det vore särdeles hårdt, om, för den händelse att en fullmäktig, som exempelvis har sitt hem i Dalarne, skulle här insjukna och i följd deraf under en tid af öfver en månad vara förhindrad att fullgöra sitt uppdrag, skulle till detta sitt lidande tillfogas äfven det att under denna tid mista sitt fullmäktigs-arfvode. Jag föreställer mig, att sådant svårigen kan vara Riksdagens mening. Den ärade vice ordföranden i Banko-Utskottet har omnämnt, att, för det fall att en deputerad skulle hafva sin semester delad, föreskriften om suppleants inkallande icke skulle vara tillämplig. För min del har jag dock svårt att förstå, huru detta kan stå i öfverensstämmelse med stadgandet att deputerad skall under sin semestertid afstå sitt arfvode såsom fullmäktig, så vida nemligen detta afstående sker för att ersätta den inkallade suppleanten; och till hvem skulle det eljest afstås? Någon resekostnadsersättning erhåller suppleanten deremot icke.

Jag vill icke bestrida, att i bankoreglementet i detta hänseende möjligen kan påkallas någon ändring, men hvad jag bestrider är, att de förslag, som nu föreligga — Utskottsbetänkandet eller reservationen — hafva egenskaperna af tydlighet, bestämdhet och billighet.

Ytterligare ber jag att, medan jag har ordet, få meddela Kamraren den upplysningen, att den fullmäktig, som nu sednast under en lång tid varit sjuk, under en stor del af denna tid icke uppburit något arfvode i banken.

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, afslog Kamraren det förslag till förändrad lydelse af § 40 mom. 3 i bankoreglementet, som Utskottet i förevarande punkt framställt.

6:te—11:te punkterna.

Biföllos.

§ 4.

Föredrogs Stats-Utskottets memorial N:o 77, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Stats-Utskottets utlåtande N:o 66.

Angående
en föreslagen
voterings-
proposition.

Den af Utskottet föreslagna voteringspropositionen hade följande lydelse:

Angående
en föreslagen
voteringspro-
position.
(Forts.)

»Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till derom inom Riksdagen väckt förslag, må hos Kongl. Maj:t anhålla om proposition rörande hofstallets förflyttning från Helgeandsholmen till annan plats, samt om meddelande, huruvida och på hvilka vilkor de Hans Maj:t Konungen tillhöriga egendomar å samma holme skulle kunna af staten förvärfvas, för att, sedan nytt hofstall hunnit anskaffas, nedrifva alla å holmen nu befintliga byggnader och göra den till fri plats; äfvensom besluta att till bestridande af kostnader, som föranledas af de för propositionens afgifvande erforderliga utredningar, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett anslag af 5,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har berörda förslag funnits icke böra till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

Sedan detta förslag blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Dickson, som yttrade: Då jag för min del anser och är nästan fullkomligt öfvertygad derom, att den af Stats-Utskottet i detta fall föreslagna gemensamma omröstning är i strid med 65 § Riksdagsordningen och således icke grundlagsenligt borde få ega rum, föranlätas jag att begära afslag å Utskottets ifrågavarande förslag till voteringsproposition.

Riktigheten af detta mitt påstående, att gemensam votering i denna fråga icke borde få ega rum, synes mig tydligen framgå vid granskningen af Herr Liss Olof Larssons motion, som skulle utgöra föremål för denna omröstning, och hvarur jag tager mig friheten uppläsa sjelfva klämman, som är af följande lydelse: »att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla om proposition rörande hofstallets förflyttning från Helgeandsholmen till annan plats, samt om meddelande, huruvida och på hvilka vilkor de Hans Maj:t Konungen tillhöriga egendomar å samma holme skulle kunna af staten förvärfvas, för att, sedan nytt hofstall hunnit anskaffas, nedrifva alla å holmen nu befintliga byggnader och göra den till fri plats.» Om nu den ärade motionären der stannat, så är ju tydligt och klart, att motionen skolat hänvisas till Tillfälligt Utskotts behandling och att båda Kamrarnes sammanstående beslut varit erforderligt för att på grund af motionen leda till någon Riksdagens åtgärd.

Men så kommer motionären med ett tillägg, så lydande: »äfvensom besluta att till bestridande af kostnader, som föranledas af de för propositionens afgifvande erforderliga utredningar, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett anslag af 5,000 kronor». Genom denna lilla kodicill har motionen kommit ifrån det Tillfälliga Utskottet.

och öfverlemnats till Stats-Utskottet, för att der behandlas. Vi veta alla, hurudan utgången blifvit; Utskottet har afstyrkt motionen, och detta afstyrkande har bifallits af Första Kammaren, hvaremot motionens hufvudsyfte blifvit i denna Kammare godkändt. Kamrarne hafva således stannat i motsatta beslut; men i hvilket ämne hafva de fattat olika beslut? I motionen finnes det, mine Herrar, en hufvudsak och en bisak. Hufvudsaken var en begäran om utredning af frågan om Helgeandsholmens ordnande. I afseende på denna begäran har Första Kammaren beslutat, att den icke skulle framställas, hvaremot Andra Kammaren ansett, att utredningen skulle begäras. I hufvudsaken hafva således Kamrarne fattat olika beslut, och, efter mitt förmenande, hade vid sådant förhållande motionen bort anses förfallen; ty är det väl skäl att anordna eller ställa till regeringens förfogande ett penningebelopp för en utredning, som Riksdagen icke begärt. Om nu en gemensam votering här skulle ske — jag hoppas, att den icke kommer att ske — och Andra Kammarens mening blefve Riksdagen beslut, hvad skulle ett sådant beslut innebära. Jo, det skulle innebära en fullständig paradox. Riksdagen skulle då ingå till regeringen med en skrifvelse och begära något, som Riksdagen i verkligheten icke har begärt. Den skulle skrifva, om jag så får säga, en osanning; ty den utredning af frågan om Helgeandsholmens ordnande, som i skrifvelsen skulle begäras, har Riksdagen, vid det förhållande att Kamrarne i denna fråga stannat i olika beslut, några dagar förut förklarat sig icke vilja hafva.

Handlar man på detta sätt, så är det tydligt och klart, att det knappast skulle finnas någon enda fråga vid Riksdagen, som icke kan bringas under gemensam votering. Jag känner ganska väl, mine Herrar, att vi hafva prejudikat på, att voteringspropositioner sådana som den föreliggande förut fått passera i denna Kammare, men jag vågar dock fästa uppmärksamheten på, att en handling, som i och för sjelf är oriktig och olaglig, icke kan blifva laglig, därför att den en eller annan gång fått passera oanmärkt.

Jag vill därför bedja Herrarne vara försigtige vid tolkningen af grundlagen och icke tumma allt för mycket på den eller förrycka den från hvad som måste vara andan i grundlagen; ty man kan verkligen förutse sådana fall, der man skulle kunna tvinga under gemensam votering en fråga, hvilken man med noggrann tillämpning af gällande bestämmelser icke borde kunna anse att man bör gemensamt votera om. Jag skulle kunna anföra många exempel såsom bevis på absurditeten af ett sådant sätt att gå till väga, men det torde vara tillräckligt att påpeka, att ett godkännande af en voteringsproposition i sådant fall skulle vara fullkomligt stridande mot Riksdagsordningen anda; och på den grund finner jag mig föranlåten att hos Kammaren anhålla om afslag på den här föreslagna voteringspropositionen.

Herr Carl Ifvarsson: Denna fråga hör, kan man säga, till dem, om hvilka under senare tider mycket tvistats, huruvida man borde i dem gemensamt votera eller icke, men då, såsom jag vill

*Angående
en föreslagen
voteringspro-
position.
(Forts.)*

Angående
en föreslagen
voteringspro-
position.
(Forts.)

minnas, i början af det nya riksdagsskicket åtskilliga gånger voterats i likartade fall med det som här är före, har Stats-Utskottet ansett sig böra äfven i denna fråga upprätta förslag till voteringsproposition och underställa det Kamrarnes pröfning. Huruvida den nyare tidens åsigt härom är bättre eller rättare, lemnar jag derhän, men man har sett, att Första Kammaren redan börjat draga sig för gemensamma voteringar, och att den äfven denna riksdag afslagit voteringspropositioner i ämnen, om hvilka, efter hvad jag för min del tror, man icke kan undgå att votera. Då så är förhållandet, skulle man med samma skäl kunna afslå äfven denna voteringsproposition. Ett afslag eller godkännande häraf kan bero på tycke och smak; men då här icke är fråga om ett anslag för sjelfva saken, utan ett anslag, som skulle följa med såsom ett bihang till den underdåniga skrifvelsen, så tål frågan verkligen att fundera på. Jag minnes mycket väl, huruledes, då fråga för en tid sedan förevar om aflåtande af en underdånig skrifvelse angående skjutsfrågan, det mycket ventilerades om, huruvida den frågan kunde blifva föremål för gemensam omröstning eller icke; men då det anslag, som var sammanbundet med nämnda fråga, afsåg sjelfva saken, eller att man skulle börja utföra den omhandlade saken på det sätt, skrifvelseförslaget innehöll, så är det emellan berörda fråga och den nu ifrågasvarande en betydlig skilnad i detta fall.

Jag vågar således icke säga, hvad som här är rättast att göra. Jag tror, såsom jag nyss nämnde, att det beror på tycke och smak. Jag har endast velat förklara, att anledningen, hvarför Utskottet ansett sig böra framlägga detta förslag till voteringsproposition, varit, att i dylika frågor så praktiserats redan flera år tillbaka.

Något yrkande har jag icke att framställa.

Herr Danielson: Jag ber att få på af herr Dickson anförda skäl förena mig i hans yrkande om afslag på den föreliggande voteringspropositionen.

Herr Verner Ericson: Jag är förekommen af och instämmer med Herr Carl Ifvarsson i hans yrkande. Jag erkänner, att det är mycket svårt att till grundlagens korta bestämmelse derom, att gemensam omröstning skall ega rum, då Kamrarna stannat i olika beslut i frågor som afse statsutgifter, foga några vidare stadganden, hvarigenom allt tvifvel när gemensam votering bör ega rum eller icke kunde försvinna. Deremot tror jag, att den praxis redan utbildat sig, att gemensam votering icke vidare, såsom någon gång förut skett, kan ifrågasättas angående t. ex. en vigtig lagfråga, vid hvilken blifvit bunden ett litet penninganslag, exempelvis till ersättning för mistade bötesandelar eller dylikt. Lika litet anser jag att gemensam omröstning bör ega rum i fråga om förvaltningar och institutioner, hvilka hufvudsakligen afse något helt annat än anslag, om än något litet sådant för tillfället är förbundet med organisationsfrågan. Vid en sådan mindre vigtig fråga som den nu föreliggande tror jag, att det är lika nödvändigt för exemplets skull för framtiden som för utbildande af en praxis i detta hänseende, att

man fasthåller såsom grundsats att noga skilja mellan dels den föreslagna grunden för en inrättning och dels det anslag, som endast under förutsättning af sjelfva organisationsförslagets antagande kan komma i fråga. Jag erkänner att det emellanåt kan blifva ganska svårt att skilja mellan det förslag, som hufvudsakligen afses i en motion, och det tillfälliga anslag, som vid samma förslag kan vara bundet. Om detta är svårt att bestämma i allmänna drag, kan deremot i många speciella fall obehöfligheten af en gemensam omröstning vara lätt att inse. Det är nemligen tydligt och klart, att, om motionären icke till den ifrågasatta utredningen fogat någon begäran om anslag till bestridande af kostnaderna för denna utredning, och om Kamrarne till följd deraf förenat sig om samma beslut, nemligen att hos Kongl. Maj:t anhålla om en utredning i frågan, Kongl. Maj:t låtit verkställa den begärda utredningen samt utanordna dertill erforderliga medel, hvilka Riksdagen naturligtvis sedermera, på derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, nog ändå, motionärens bön förutan, fått anvisa och utbetala liksom en mängd andra sådana utredningar. Det var således alldeles onödigt af motionären att göra tillägget om ett anslag; det erfordrades icke för sjelfva sakens skull. Detta tillägg var icke allenast icke hufvudsak, utan det var till och med alldeles onödigt. Jag tror för öfrigt att man i afseende å tillämpningen af § 65 Riksdagsordningen icke kan så noga bestämma hvad som är rätt eller orätt och att man således icke kan vädja till Kammarens rättskänsla om hvad som här bör beslutas, men att man bör betrakta frågan från politisk synpunkt och tillse huru vida för utbildande af praxis vid detta tillfälle en sådan gemensam votering, hvarom grundlagen bestämmer, bör ega rum eller icke. Jag tror icke att det är alldeles gifvet, att det städse skall för denna Kammares majoritet vara fördelaktigt att få en sak drifven till gemensam votering, utan att Kamraren tvärtom kan hafva skäl att med största varsamhet tillämpa nyss nämnda paragraf.

På dessa skäl yrkar jag afslag å den föreslagna voteringspropositionen.

Herr Gumælius: Herr Talman! Det förefaller mig underligt, att yrkanden här göras från flera och från olikartade håll derom, att den voteringsproposition som nu föreligger skall afslås. För min del önskar jag att den om möjligt skall afslås — jag har förut talat mot skrivelsens aflåtande — men jag vet icke om det går för sig att antaga propositionen med hänsyn till det sätt, hvarpå dylika frågor hittills behandlats. Jag medgifver villigt, att vi i detta fall gå till yttersta spetsen i afseende å möjligheten att i gemensam votering drifva en sak igenom genom att lägga ett anslag bredvid en annan fråga, som icke för sig skulle kunna vinna Riksdagens bifall. Man har talat om skjutsfrågan; der lades också ett anslag bredvid; men der förekom verkligen en utgift i och för den begärda utredningen. Här åter föreslås en skrivelse till Kongl. Maj:t ungefär af följande innehåll, om än ordalagen icke äro alldeles desamma: att sedan Riksdagen från Kongl. Maj:t erhållit fullständig utredning angående den

Angående
en föreslagen
voteringspro-
position.
(Forts.)

frågan, hvad det kostar att afrödja Helgeandsholmen och öfverlåta densamma till *Stockholms stad*, så anhåller Riksdagen att få en alldeles dylik utredning om hvad det kostar att afrödja samma holme och aflåta den till *staten*, samt att för bestridande af renskrifningsutgifter, som kunna befinnas nödiga då nya exemplar af ifrågavarande handlingar kopieras, må anvisas ett belopp af 5,000 kronor. Detta är innehållet af den skrifvelse, som skall aflåtas till Kongl. Maj:t, och detta är ändamålet med de begärda 5,000 kronorna. Jag beklagar den utgång dena fråga vid voteringen i denna Kammare fick häromdagen. Men jag vågar icke påyrka den föreslagna voteringspropositionens ogillande, då jag finner att i likartade, om än må hända icke fullt så skrikande fall, förslag till voteringspropositioner förut blifvit godkända.

Herr Lyttkens: Jag har alltid varit af den åsigt att iakttaga all möjlig försigtighet i fråga om att draga under gemensam omröstning en sak, som icke är af natur att böra på detta sätt afgöras. Jag vill taga ett exempel. Vi skulle kunna tänka oss att vi finge ett förslag om antagande af en ny beväringsslag, samt att i händelse af olika beslut mellan Kamrarna man sökte genom att binda ett anslag vid sjelfva lagförslaget bringa detsamma under gemensam votering. Jag undrar om ett sådant sätt att gå till väga vore öfverensstämmande med grundlagens anda och mening. Tvärtom anser jag det vara fara uti att så der i smått laborera eller experimentera med grundlagen, ty på detta sätt skapas prejudikat för stora fall. Man har redan förut tillämpat grundlagens bud om gemensam votering på samma sätt som nu föreslås; men detta har skett genom förbiseende af Utskottet. Jag erkänner villigt, att jag icke vill uttala något klander mot Utskottet; men jag tror att Utskottet bort med anledning af motionärens framställning uppställa sitt förslag så, att i första punkten afgifvits förslag till den underdaniga skrifvelsen, och i andra punkten blifvit gjord en hemställan från Utskottets sida derom att Riksdagen, i händelse den första punkten af Riksdagen bifölles, måtte anvisa den för utredningen nödiga kostnadssumman. På detta sätt hade vi sluppit ifrån det dilemma, hvaruti vi nu befinna oss genom sammanslagning af två frågor till en. Men det finnes i afseende å detta förslag ett annat skäl till anmärkning. Såsom Herrarne påminna sig, voterades här i Kammaren om den del af skrifvelseförslaget, som slutade med orden fem tusen kronor. Motionären har i sin motion dessutom föreslagit åtskilligt annat med afseende å holmens bebyggande, om nytt hus för Riksbanken o. s. v., men denna del af motionen har Herr Asker uteslutit från sitt yrkande, emedan han ansåg detsamma hafva förfallit genom Första Kammarens afslag. Herr Asker sade sig åsyfta endast en opinionsyttring, och bakom hans yrkande låg alltså ovilkorligen en förutsättning, att gemensam votering icke skulle kunna ega rum i fråga om berörda motion. Stats-Utskottet har icke tagit dessa omständigheter i betraktande, då Utskottet i föreliggande förslag till voteringsproposition kunnat uttrycka sig om motionen på följande och liknande sätt, eller att »det i berörda motion framställda förslag — — —.» Här står förslag

i singularis, då det — såsom jag nyss påpekat — i sjelfva verket är fråga om flera förslag. Men det förekommer dessutom så många motsägelser i motionen, att jag, oafsedt allt annat, endast af den anledningen skulle hysa betänkligheter mot att låta frågan komma under gemensam votering. När en fråga kommit till den grad på tvären, är det svårt att se någon utväg att åter bringa densamma på rätt väg.

Jag gör intet särskildt yrkande.

Herr Berg: Jag har begärt ordet för att få instämman med dem, som yrkat afslag å föreliggande förslag till voteringsproposition. Den motion, hvars godkännande i Andra Kammaren, i strid med Första Kammarens afslag, föranledt Stats-Utskottets nu föredragna betänkande, innehåller — så vidt jag kan finna — två skilda saker, nemligen:

1:o) »att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla om proposition rörande hofstallets flyttning från Helgeandsholmen till annan plats samt om meddelande, huru vida och på hvilka vilkor de Hans Maj:t Konungen tillhöriga egendommar å samme holme skulle kunna af staten förvärfvas, för att, sedan nytt hofstall hunnit anskaffas, nedrifva alla å holmen nu befintliga byggnader och göra den till en fri plats»; och

2:o) att Riksdagen måtte besluta »att till bestridande af kostnader, som föranledas af de för propositionens afgifvande erforderliga utredningar, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett anslag af 5,000 kronor.» Här äro således af motionären begärda två saker, dels en underdånig anhållan om utredning och dels ett anslag. Hade nu dessa frågor blifvit, hvar för sig, framställda till besvarande, hade saken varit klar. Framställningen om utredning angående de vilkor, hvarunder hofstallet kunde från Helgeandsholmen förflyttas, hade till följd af Kamrarnes olika beslut förfallit, och anslagsfrågan, såsom beroende deraf att nämnda framställning bifölls, hade naturligtvis delat samma öde som denna. Den omständigheten att båda frågorna blifvit sammanbundna med konjunktionen »äfvensom» och på en gång besvarade i stället för att hvar för sig behandlas, torde icke kunna förändra deras natur eller formen för deras behandling. Enligt min åsigt måste först Riksdagen afgöra, huru vida en hemställan till Kongl. Maj:t skall ske, innan Riksdagen kan besluta huru vida något anslag behöfves för ändamålet. Hufvudfrågan är således, om en skrivelse till Kongl. Maj:t skulle aflätas med begäran om utredning, och för min del kan jag icke anse denna fråga vara af beskaffenhet att grundlagsenligt kunna göras till föremål för gemensam votering, utan måste, för att vinna Riksdagens bifall, vara af båda Kamrarne godkänd. Frångår man denna grundsats och bifaller nu förevarande voteringsproposition, kan man råka ut för de mest svåra konsekvenser. Ty om det är rätt att, endast af den anledningen att en fråga, som icke är af anslags natur, blifvit med ett »äfvensom» sammanbunden med en verklig anslagsfråga, äfven den först nämnda skall göras till föremål för gemensam votering, så finnes ingen gräns för ett sådant förfarande. I händelse en motionär t. ex.

*Angående
en föreslagen
voteringsproposition.
(Forts.)*

Angående
en föreslagen
voteringspro-
position.
(Forts.)

framställer begäran om inrättande af ett nytt statsdepartement *äfvensom* i sammanhang dermed om beviljandet af lön till ett nytt statsråd, skulle nemligen då äfven frågan om den förändrade organisationen af Statsrådet kunna såsom en anslagsfråga göras till föremål för gemensam votering. Om en annan representant väcker motion om dödsstraffets afskaffande *äfvensom* i sammanhang dermed om erforderlig förhöjning i anslaget till fångvården, skulle likaledes frågan om dödsstraffets bibehållande eller afskaffande i händelse af Kamrarnes skiljaktiga beslut kunna blifva afgjord medelst gemensam votering; och om det ifrågasättes att öka antalet beväringsskasser från 5 till 12 »*äfvensom*» att till följd deraf öka anslaget till beväringsofningar, skulle äfven först nämnda fråga behandlas som en anslagsfråga. Jag tror icke att någon af Herrarne skulle, om fråga väcktes att genom gemensam votering afgöra dylika ärenden, dertill vilja svara ja, och om så är förhållandet, torde Herrarne icke heller kunna svara ja till den voteringsproposition, som nu föreligger.

För min del kan jag åtminstone icke göra det, utan yrkar afslag å densamma.

Herrar *Treffenberg*, *Axel Bergström* och *Lars Ersson* instämde i detta yttrande.

Friherre *Lejonhufvud*: Jag är hufvudsakligen förekommen af Herr *Berg* och anhåller att få med honom instämna. Det är ganska sant att Stats-Utskottet redan från början af den nya Riksdagsordningens tillämpning varit tveksamt i frågor af sådan art som den nu föreliggande, och för min del undrar jag mindre derpå. Ty rättsbegreppet kan icke genast vara fullmoget; det utvecklas så småningom, och därför är det nödvändigt att begagna hvarje, om ock litet, tillfälle att reda detta begrepp.

Hvad nu särskildt angår föreliggande fråga, så synes det mig alldeles klart att den icke bör bringas under gemensam votering. Jag anser därför att den föreslagna voteringspropositionen bör afslås, och jag tror mig så mycket mera kunna uttala denna min uppfattning, som jag befann mig bland antalet af dem, hvilka röstade med Herr *Liss Olof Larsson*, då hans motion förevar i Kammaren. Ehuru jag önskar framgång åt syftet i hans motion, vill jag likväl icke deraf låta förleda mig att nu godkänna en voteringsproposition, som ur grundlagsenlig synpunkt icke kan försvaras.

Grefve *Björnstjerna* förenade sig med Friherre *Lejonhufvud*.

Herr *Carl Ifvarsson*: Jag begärde ordet å nyo egentligen med anledning af hvad min kamrat till venster om mig yttrade om Stats-Utskottets åtgörande i denna fråga. Han sade nemligen, att om Utskottet åtskilt frågan om skrivelsen från frågan om anslaget, så skulle inga sådana förvecklingar komma att ega rum som nu tyckas vilja uppstå. Härvid ber jag att få erinra honom om, att detta icke kunnat vara beroende på Utskottet, då ju Utskottet afslagit den ifrågavarande motionen och således hvarken tillstyrkt skrivelse eller

anslag. Det är Kammaren sjelf, som sammanfört de begge olika sakerna, och Stats-Utskottet kan således icke gerna tillskrifvas följderne deraf. Hade Stats-Utskottet tillstyrkt hvar och en af dessa saker för sig, så hade Kammaren i alla fall kunnat sammanslå dem till en. Då emellertid Kammaren nu så gjort, har Stats-Utskottet ej haft annat val, än att hemställa att frågan antingen måtte förfalla eller ock att votering om densamma i sin helhet måtte ega rum. Att Utskottet beslöt sig för det senare härledde sig derifrån, att i detta afseende funnos äldre prejudikat, hvilka Utskottet ansåg sig icke böra frångå, om icke Kammaren sjelf fann lämpligt att göra det.

*Angående
en föreslagen
voteringspro-
position.
(Forts.)*

Herrar rättslärde visa sig allt mer och mer tveksamma om huru vida i dylika fall bör voteras eller ej; och jag förutsåg ganska väl, att denna tveksamhet skulle uppenbara sig jemväl nu. Det kan emellertid icke vara annat än fördelaktigt, att de nu börja uttala sin mening i detta ämne. Ty jag kan icke påminna mig att jag häruti förut har hört något synnerligt uttalande från dem; utan den praxis, som Stats-Utskottet på den förevarande frågan tillämpat, har utan någon egentlig protest fått utveckla sig.

Huru vida man nu bör afslå eller bifalla Utskottets förslag, lem- nar jag derhän. Det ena torde kunna vara lika godt som det andra. Man har talat om den tvist, som i detta hänseende för några år sedan uppstod rörande skjutsfrågan, samt om Medkammarens vägran i år att votera om riksgäldsfullmäktiges ifrågasatta uppdrag att skrifva till Kongl. Maj:t angående Gefle—Dala-jernvägen. Olika meningar råda således i denna sak, och det kan derföre icke vara annat än fördelaktigt att i detta afseende få ett prejudikat att för framtiden stödja sig vid; ehuru jag verkligen tror det vara svårt att i dylika frågor bestämma ett för alla fall gällande prejudikat.

Lika litet nu som förra gången ämnar jag framställa något yrkande, ty jag är ytterst tveksam i frågan och kan verkligen ha desto mer skäl att vara det, som våra störste jurister visa sig så tvehågsne.

Herr Ola Månsson: Då Stats-Utskottets betänkande N:o 66 förelåg till afgörande vid riksdagen, afslög, som vi veta, Första Kam- maren detsamma. Således var det skrifvelseförslag, som deri inne- fattades, afslaget. Men då denna skrifvelse utgör motivet för det ifrågavarande anslaget, så anser jag att, så snart sjelfva skrifvelsen är afslagen, någon gemensam votering om anslaget icke bör kunna komma i fråga. Detta vore ett verkligen besynnerligt sätt att fram- kalla gemensamma voteringar.

Jag yrkar afslag å det nu föredragna utlåtandet.

Herr Stråle: Det är så mycket taladt om denna sak, att jag icke skall blifva mångordig. Min afsigt är icke heller att yrka bi- fall till Stats-Utskottets förslag; men jag har icke kunnat låta dis- kussionen afslutas utan att ha påpekat, hurusom det vore minst sagdt inkonseqvent af denna Kammare, som i år godkänt en vote- ringsproposition, afseende uppdrag till Riksgäldskontorets fullmäk-

Angående
en föreslagen
voteringspro-
position.
(Forts.)

tige att hos Kongl. Maj:t göra en framställning, som möjligtvis kunde föranleda till en statsinkomst — hurusom, säger jag, det vore inkonsekvent af samma Kammare att nu afslå en voteringsproposition, der verkliggen en statsutgift föreligger. Den förste talaren i detta ämne återopade både i början och slutet af sitt anförande 65 § Riksdagsordningen. Hade han i stället återopat 69 § Regeringsformen, så synes det mig som om han varit lyckligare i sin bevisföring. Ty sistnämnda paragraf talar endast om »Stats-Utskottets förslag rörande statens reglerande» samt att dessa förslag skola behandlas på sätt i Riksdagsordningen stadgas, under det den af honom återopade 65 § Riksdagsordningen tvärtom synes mig tala för bifall till den nu i fråga varande voteringspropositionen. Ty denna § säger uttryckligen: »när i fråga om statsutgifter» etc.; och ingen lärer väl kunna bestrida, att här är fråga om en statsutgift.

Som sagdt, jag anser, att det vore på det högsta inkonsekvent af Kammaren att efter det föregående, nyss återopade beslutet angående Riksgäldskontoret afslå en voteringsproposition, som ovilkorligen rör en statsutgift.

En talare bakom mig har framhållit, att de begge frågorna om skrifvelse och om anslag hade bort vara åtskilda; och jag ger honom rätt deri. Dock hade detta åtskiljande då från början bort göras af Stats-Utskottet; men sedan Kammaren en gång fattat ett beslut, var det enligt min mening för sent för Utskottet att i sitt förslag till voteringsproposition åtskilja de begge frågorna.

Här föreligger nu i afseende på frågan i sin helhet ett Andra Kammarens beslut, som skiljer sig från Första Kammarens beslut. Således stå i fråga om en statsutgift de båda Kamrarna mot hvarandra, och då synes mig 65 § Riksdagsordningen böra ega tillämpning.

Som sagdt, jag skall icke yrka bifall till Utskottets förslag, enär jag instämmer med dem, som anse att det skulle vara särdeles nyttigt att inskränka de gemensamma voteringarne så mycket som möjligt. Jag skall derföre också låta mig nöjas, om Kammaren afslår föreliggande voteringsproposition.

Herr Lyttkens: Jag ber att få uttryckligen förklara hvad jag yttrade, då jag sist hade ordet. Jag sade, att jag icke klandrade Stats-Utskottet derföre att Utskottet icke skilt frågan om utredningen och anslagsfrågan från hvarandra och yrkat särskildt afslag å båda delarne, så att om första punkten om skrifvelsen förfallit i och med detsamma anslagsfrågan ansetts som förfallen; men detta berodde icke på Stats-Utskottet. Utskottet har förut drifvit samma praxis som nu. Jag vill i det hänseendet påminna om en motion, som i denna Kammare väcktes rörande utredning om de tekniska läroverkens sammanslagning till ett enda läroverk i hufvudstaden. Vid denna fråga var fästadt ett anslag, och derföre öfverlemnades motionen till Stats-Utskottet, och derföre blef frågan äfven föremål för gemensam votering. Detta är, om jag icke missminner mig, förhållandet.

I den fråga, till afgörande af hvilken Utskottet framlagt förvarande voteringsproposition, har motionären så väl som Utskottet

bort skilja mellan frågan om utredningen och anslagsfrågan. Kam-
maren har då först fått besluta i den förra frågan och sedermera
kunnat afgöra penningefrågan. Hade så skett, skulle all anledning
till sådan tvist, som här uppstått, hafva undanröjts.

Angående
en föreslagen
voteringspro-
position.
(Forts.)

Herr Ola Andersson: Frågor af detta slag äro otvifvelaktigt
ganska svåra och kinkiga att afgöra, och därför tror jag att man
bör behandla dem med försigtighet. För min del skall jag icke
försöka att drifva saken till det yttersta hvarken på ena eller andra
hållet. Men, hvad denna fråga beträffar, så anser jag, att det är att
drifva saken till sin spets. Jag är också icke böjd för någon gem-
sam votering i denna sak. Jag vill dermed dock icke erkänna,
att jag handlar inkonsekvent, ty denna fråga *kan icke* jemföras med
dem, deri gemensamma voteringar förut förekommit, åtminstone
under de riksdagar, jag bevisat.

Herr Stråle har yttrat, att det skulle vara besynnerligt, om
denna Kammare, då den bifallit en voteringsproposition rörande en
Riksgäldskontorets förvaltningsåtgärd, skulle afslå den nu föreliggande
voteringspropositionen. I det afseendet ber jag dock få anmärka,
att den af Herr Stråle omnämnda fråga rörde en förvaltningsåtgärd
af riksgäldsfullmäktige, men att här fråga är om en statsutgift, som,
enligt hvad ådagalagdt blifvit, icke är för det ifrågavarande behovet
erforderlig. Och just af den anledning att anslaget icke behöfves,
är det orimligt att ställa anslaget bredvid hufvudfrågan, hvarför jag
anser, att saken är drifven något för långt.

Emellertid, då jag står på denna ståndpunkt, kan jag likväl icke
godkänna alla de skäl, som blifvit anförda för afslag å voterings-
propositionen. Så t. ex. har Herr Berg sagt, att, när en fråga rör
ett allmänt verk, bör först hufvudfrågan om grunderna för organisati-
onen afgöras, och sedan penningefrågan och, om Kamrarna stanna
i samma beslut angående hufvudfrågan, så bör sedan penningefrågan
behandlas, och *sålunda* afgöras om en framställning skall afgå från
Riksdagen till Kongl. Maj:t. Jag tror, att man bör varsamt drifva
den satsen, ty jag förmodar, att det förefaller en hvar orimligt att
en framställning skall behandlas på olika sätt, om den göres af en
enskild riksdagsman eller om samma sak kommer från Kongl. Maj:t.
Om Kongl. Maj:t t. ex. föreslår någon förändring i ett embetsverk
eller en löne- och pensionsreglering för dess tjenstemän med dertill
hörande bestämmelser och villkor, äfvensom erforderligt anslag, kan
det knappast falla någon in att skilja frågorna åt och först behandla
den ena och sedan den andra. Jag tror, att man bör förfara var-
samt äfven i afseende å en så beskaffad grundlagstolkning. Jag
skall icke yttra mig vidare, utan inskränka mig till att tillkänna-
gifva, att jag är böjd att afslå den föreliggande voteringsproposi-
tionen.

Herr Liss Olof Larsson: Om det första gången vore fråga
om att votera om en sådan sak som den föreliggande, så skulle jag
finna det vara skäl att diskutera densamma, men då man kan lägga
fram flera exempel derpå, att likadana voteringspropositioner blif-

Angående
en föreslagen
voteringspro-
position.
(Forts.)

vit godkända utan ringaste protest, så kan jag icke finna huru man kan hålla på och diskutera denna fråga. Om Riksdagen företager sig att vid alledes lika fall ena gången bifalla och andra gången afslå en voteringsproposition, då tror jag sannerligen att vi komma på en mycket krånglig ståndpunkt. Vi komma då slutligen derhän att, då man vill drifva igenom en sak, man medgifver gemensam votering, men afslår sådan, då man önskar undertrycka en fråga. Ser man närmare på 65 § Riksdagsordningen, skall man finna att, »när i frågor om statsutgifter eller bevilning = = inkomster och utgifter, Kamrarne fatta stridiga beslut, som ej uppå vederbörligt Utskotts förslag varda sammanjemkade», då skall man rösta om det ena och det andra. Nu kan väl icke någon bestrida, att i föreliggande fall Kamrarne fattat olika beslut, i det denna Kammare bifallit min motion och således för sin del beslutat, bland annat, att anslå ett belopp af 5,000 kronor, hvaremot Första Kammaren afslagit motionen. Då nu icke, så vidt jag vet, vi hafva andra medel att disponera än statsens, så är det ju en statsutgift som Andra Kammaren för sin del beslutat, och då 65 § Riksdagsordningen säger att, när Kamrarne stanna i olika beslut om statsutgifter, votering skall ega rum, så förstår jag icke hur man kan komma till en motsatt åsigt.

Då jag sålunda för min del anser att voteringspropositionen bör godkännas, så är det visserligen icke derföre att jag har något hopp om att min motion skulle kunna bifallas, då ju Första Kammaren utan diskussion afslagit densamma; men hvad jag håller strängt på, det är, att denna Kammare icke må gifva sig ut på att tillämpa grundlagen efter tycke och smak, ty det är en mycket farlig väg man då beträder.

Herr Presidenten Berg yttrade något som han synes icke hafva närmare betänkt. Han sade nemligen att genom ett sådant förfarande — sådant nemligen som jag nu förfaktar — skulle man kunna draga hvilken som helst fråga under gemensam omröstning, ja, till och med grundlagsfrågor. Jag behöfver väl icke erinra presidenten i Svea Hofrätt derom, att Stats-Utskottet icke behandlar några grundlagsfrågor, och att Konstitutions-Utskottet icke heller uppställer några voteringspropositioner? Hans yttrande måtte väl sålunda varit förhastadt och endast gjordt för att skrämma folk med, och jag tänker att han vid närmare eftersinnande ej vill vidhålla detsamma.

Om vi nu vilja taga fram några få exempel på huru Riksdagen i slika frågor förr förfarit, så möter oss till exempel frågan om skjutsväsendets ordnande, der Riksdagen beslöt en skrivelse till Kongl. Maj:t om denna frågas utredning och tillika att ställa en viss summa penningar till Kongl. Maj:ts förfogande för tillämpning af de grunder som i skrivelsen voro angifna. Gången af denna fråga var den att, sedan med anledning af väckta motioner om förändrad reglering af skjutsväsendet, Stats-Utskottet, efter framställning af de grunder, hvarå Utskottet ansett en sådan reglering kunna byggas, hemställt om åtgärder för vidtagande deraf, så hade Kamrarne stannat i olika beslut, i det den Första afslagit Utskottets hemställan, men Andra Kammaren återremitterat ärendet. När frågan återkom till denna Kammare var det en ledamot som upptog de af Stats-

Utskottet angifna grunderna för regleringen samt föreslog att för ändamålet ställa ett anslag till Kongl. Maj:ts förfogande, och detta blef Kammarens beslut. Nu blef gemensam votering, och de, som i denna fråga äro de ifrigaste motståndarne *mot* votering, voro då de ifrigaste förkämparne *för* sådan. Detta var år 1875. Vidare hafva vi frågan om Kommerskollegii indragning vid 1874 års riksdag. Derom blef, som bekant, gemensam votering, och voteringspropositionen hade följande lydelse: »den, som vill bifalla gjord framställning derom, att Riksdagen måtte i underdänig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga frågan om Kommerskollegii indragning eller förändrade organisation under förnyad ompröfning och till nästa Riksdag framlägga förslag i ämnet, hvartill omständigheterna föränleda, samt att i sammanhang dermed Riksdagen måtte besluta, att, intill dess denna organisationsfråga kan vara slutligen afgjord, det för nämnda embetsverk anvisade aflöningsanslag minskas med 6,000 kronor, röstar *ja*, den det ej vill röstar *nej*» etc. Ja, då voterade man med god smak och, så vidt jag kunnat af protokollen inhemta, var det ingen som opponerade sig mot denna voteringsproposition.

Angående
en föreslagen
voteringspro-
position.
(Forts.)

Jag tror således att, då man har så många exempel att åberopa derpå, att denna Kammare i andra, med detta lika fall godkänt förslag om gemensam votering, så skulle jag beklaga om Kammaren nu, med hänsyn icke till grundlagens bud, utan till denna speciella fråga, frånginge sin förra åsigt i likartade fall. Det är sålunda för principens skull som jag yrkar bifall till Utskottets förslag, som utan diskussion gjort sig i Utskottet gällande.

På denna grund yrkar jag bifall till förslaget, utan att hysa någon förhoppning om bifall till min motion; ty dess öde torde redan vara afgjort.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Hufvudfrågan i denna voteringsproposition är icke någon annan än ett skrifvelseförslag. När detta är afstyrkt af Första Kammaren och bifallet af Andra Kammaren, har frågan om aflåtandet af skrifvelsen för denna gång förfallit.

Vidkommande det anslag af 5,000 kronor, som tillika begärts, så är detta endast och allenast ett bihang till skrifvelseförslaget. Men när detta har förfallit, till hvad skall man då använda anslaget? Det kan icke vara med grundlagens anda och mening öfverensstämmande, att den ena Kammaren skall genom att binda ett sådant bihang vid ett skrifvelseförslag kunna tvinga den andra Kammaren att upptaga på nytt ett förslag, som förfallit.

Hvad beträffar påståendet, att ett prejudikat för framtiden skulle uppstå antingen man bifölle eller afsloge denna voteringsproposition, kan jag icke se att ett beslut rörande densamma skulle vara i framtiden bindande för Kammaren i likartade frågor, ty ett prejudikat är icke lag, utan gäller endast för den fråga, som derigenom afgjordes. Således bör Kammaren rörande hvar och en fråga, som framdeles förekommer, kunna fritt besluta.

För min del yrkar jag afslag å föreliggande voteringsproposition.

Angående
en föreslagen
voteringspro-
position.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner, enligt de meningar som förekommit, så väl på bifall till Utskottets förslag som jemväl på afslag derå; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf skedde uppsättning, justering och anslag af en omröstningsproposition, lydande sålunda:

Den, som godkänner den af Stats-Utskottet i memorialet N:o 77 föreslagna voteringspropositionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit voteringspropositionen.

Voteringen företogs och utföll med 61 ja mot 110 nej; hvadan Kammaren beslutit enligt nej-propositionen.

Sedan Herr Talmannen för Kammaren tillkännagifvit utgången af omröstningen, yttrade

Herr Jöns Rundbäck: Fruktande konsekvenserna af en sådan omröstning, som den hvilken nyss egt rum, och då jag anser att grundlagen tydligt och klart tillkännagifver att gemensam omröstning i sådana fall som det, om hvilket senast varit fråga, bort ske, anser jag mig härigenom böra till protokollet nedlägga min reservation mot Kammarens nyss fattade beslut.

Herr Asker: Första Kammaren har nyss med betydlig pluralitet godkänt den föreslagna voteringspropositionen. Detta beslut föranleder mig att till protokollet anmäla min reservation emot den förkastelsesdom, hvarom flertalet i denna Kammare sig förenat.

Häruti instämde Herr *Haggström*.

Herr Peter Olsson: Jag ber äfvenledes att få till protokollet antecknad, att jag reserverar mig mot Kammarens nyss fattade beslut. Jag vill tillkännagifva att jag röstat för bifall till voteringspropositionen just med fästadt afseende på de konsekvenser, som kunna blifva en följd af det beslut Kammaren nyss fattat, att afslå densamma.

Jag kan nemligen icke fatta annat, än att vi kasta oss in på det subjektiva godtyckets område, då vi på detta sätt i den ena eller andra Kammaren besluta om huru vida voteringspropositioner skola godkännas eller icke. Det beslut, Kammaren nu fattat, är jag rädd kan komma att medföra de våldigaste följder, och detta är orsaken hvarför jag nu ber att få reservera mig.

Äfvenledes anmäldes reservation mot det ifrågavarande beslutet af Herrar *Ivar Månsson, Sven Nilsson* i Efveröd, *Pehr Nilsson* i Vittjerf, *Hjelm, P. N. Bergström, Per Pehrsson, Bäckström, Hellgrén, Lyth, Johannes Jonsson* i Fröstorp, *Hagerman, Staaff, Aug. Börjesson, Lars Månsson, Jan Magnusson, Gustaf Jonsson, Sandstedt, Petre, Uhr* och *Lithner*.

§ 5.

Föredrogos och biföllos Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga proposition, angående afsöndring af jord från indragna häradshöfdingebostället Hvetlanda Thomas- och Kullagården; samt

N:o 79, i anledning af väckt fråga om upphäfvande af hofveriskyldigheten till kungsgårdar och militieboställen.

§ 6.

Vid föredragning dernäst af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 14, rörande förändringar, som, i följd af Riksdagens redan fattade beslut vidkommande § 9 3:o i tulltaxeunderrättelserna, må anses påkallade i afseende å vissa andra stadganden, blefvo Utskottets i detta betänkande gjorda hemställanden af Kammaren bifallna.

§ 7.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets memorial N:o 15, angående instruktion för nästkommande Riksdags Banko-Utskott.

§ 8.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens Tredje tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 8 (i samlingen N:o 31), i anledning af *dels* erhållen återremiss af Utskottets utlåtande N:o 5 i fråga om förändring i stadgandena rörande förvaring, transport och försäljning af fotogén, *dels* ock af Herr A. W. Uhr väckt motion angående upphäfvande i visst fall af Kongl. förordningen den 26 Maj 1875 rörande eldfarliga oljor; och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet Medkammaren delgifvas.

§ 9.

Till behandling förekom Andra Kammarens andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 7 (i samlingen N:o 32), i anledning af det utaf *Angående skydd för nyttiga småfoglar.* Första Kammaren fattade och af Andra Kammaren till Utskottet hänvisade beslut angående skydd för nyttiga småfoglar.

Uti sin inom Första Kammaren afgifna motion, N:o 1, hade Herr *O. E. L. Dahm* föreslagit, »att Riksdagen ville i underdånighet begära, att Kongl. Maj:t, i likhet med hvad som skett i många andra länder, täcktes fridlysa alla för landtmannen nyttiga småfoglar, deras

Angående
skydd för nyttiga
småfoglar.
(Forts.)

ägg och nästen *under alla årstider*; men tillåta jagt efter dem för vetenskapliga ändamål på de vilkor, Kongl. Maj:t behagar bestämma.»

Detta förslag var af Första Kammaren bifallet med uteslutande af orden »under alla årstider»; och hade Utskottet, hvars yttrande öfver Medkammarens nu omförmälda beslut blifvit infordradt, på anförda skäl hemställt:

att hvad Första Kammaren i förevarande ämne för sin del beslutat icke mätte af Andra Kammaren biträdas.

Efter föredragning af denna hemställan, mot hvilken Herr Granlund inem Utskottet reserverat sig, anförde

Herr Granlund: Eftersom jag anmält mig som reservant mot Utskottets betänkande, skall jag be att få yttra några ord. Det lärer väl icke kunna förnekas, att småfoglarna äro för landtmannen i många hänseenden nyttiga, och skydd för några andra är ju icke fråga om. Sålunda har jag mig bekant hurusom, då för några år sedan ekplanteringarna på Visingsö hotade att förstöras af en sorts insekter, en känd vetenskapsman, Lektor Holmgren, afgaf ett utlåtande, deri han förklarade att småfoglarna utgjorde det bästa skyddsmedlet deremot. Det är ju en högst oskyldig begäran, hvarmed motionären framkommit, då han icke begärt skydd för andra småfoglar än sådana, som äro för landtmannen nyttiga. Motionären hade föreslagit att detta skydd skulle gälla *under alla årstider*, men dessa ord hafva utstrukits af Första Kammaren, som i öfrigt bifallit motionen. Utskottet säger att man torde få antaga, att rättsmedvetandet hos den stora allmänheten ännu icke kan anses moget för en lagstiftning, sådan som den ifrågavarande. Utskottet är således af den åsigt, att ändamålet skulle vinnas på öfvertygelsens väg. Detta kan nog vara bra, och man har under många år så sagt när det varit fråga om en lagstiftning till skydd för våra skogar — men hvad och huru har öfvertygelsen i denna rigtning verkat? Jag tror att, om den skall få fortfara att verka utan lagstiftningens melankomst, så torde den framtid ej vara allt för långt aflägsen, när våra efterkommande icke ega några värderika skogar, hvaröfver de kunna lagstifta. Utskottet säger vidare att, om en sådan lag, som den föreslagna, antoges, det i de flesta fall blefve barn, som gjordes till lagbrytare. För min del tror jag, att både i hemmen och i skolorna det komme att inplantas hos barnen icke blott att småfoglarna vore nyttiga, utan äfven att deras ofredande vore i lag förbjudet. Då nu Första Kammaren beslutit att till Kongl. Maj:t aflåta en skrifvelse med begäran om närmare utredning af frågan, synes det mig, som om äfven denna Kammare borde fatta ett dylikt beslut. Man har visserligen sagt, att Kongl. Maj:t redan fått mottaga skrifvelse uti ifrågavarande ämne. Men, om detta än må vara sant, har denna skrifvelse icke någon officiel karakter, då den icke är aflåten af Riksdagen, utan från föreningen »småfoglarnes vänner» eller möjligen den jagtkomité, som för några år sedan nedsattes. Man kan således icke i denna, likasom i så många andra frågor, anföras såsom skäl emot en skrifvelses aflåtande, att ett sådant redan egt rum. Jag anhåller om bifall till Första Kammarens förslag.

Herr Torpadie: Jag skall icke drista mig att upptaga Kammararens tid med att beskrifva småfoglarnes nytta eller att med siffror belysa förhållandet dermed. Jag skall blott, jemte det jag i hufvudsaken instämmer med den föregående talaren, be att få yttra några ord om den motivering, som Utskottet begagnat för sitt afstyrkande af motionen. Utskottet säger, att man torde få antaga, att rättsmedvetandet hos den stora allmänheten ännu icke kan anses moget för en lagstiftning, sådan som den ifrågavarande. Jag ber då att till det ärade Utskottet få hemställa, huru vida icke den omständighet, som Utskottet straxt efteråt åberopar i sitt betänkande, nemligen att vi i vårt land redan hafva en mängd med framgång arbetande djurskyddsföreningar, är ett bevis just för att detta rättsmedvetande börjat klarna. Att på öfvertygelsens väg söka uppnå målet, dertill bidraga tvifvelsutän i icke ringa mån dessa föreningar. Men, såsom Herr Granlund redan nämnt, hafva de frågor, hvilka på denna väg måst bana sig väg fram till sin lösning, ytterst småningom kommit derhän, och ofta först när det varit för sent. För min del tror jag, att det uti ifrågavarande fall icke är nog att säga: du bör icke, utan att det i lag bör stadgas: du får icke.

Utskottet säger vidare, att, om en sådan lagstiftning, som den föreslagna, blefve införd, dess ansvarsbestämmelser i de flesta fall skulle komma uti drabba barnen. Jag tror verkligen att den mängd s. k. kramsfogel, som utbjudes till salu, i allmänhet icke fallit ett offer för barnens förstöringsbegär, utan snarare förutsätter att det finnes personer, som hafva gjort till sitt yrke att döda detta slags fogel.

I följd af hvad jag nu anfört, och då det ju icke är fråga om annat än att till Kongl. Maj:t afläta en skrifvelse i frågan, tager jag mig friheten att instämma uti Herr Granlunds yrkande.

Herr Peter Olsson: Jag skall blott be att få uttala min åsigt i denna fråga, och den är att de skäl, på grund af hvilka Första Kammararen antagit motionärens förslag, synas mig så öfvertygande och bevisande, att jag för min del icke kan annat än yrka bifall till detsamma, under det att de skäl, som denna Kammararens Utskott anfört för sitt afstyrkande af motionen, förefalla mig i högsta grad underhaltiga. Utskottet synes nemligen endast vilja uppskjuta frågan, till dess barnen genom uppfostran blifvit öfvertygade om nyttan och nödvändigheten af att småfoglarna skyddas. För min del tror jag att denna öfvertygelse redan finnes hos de barn, hvilka velat fatta hvad de blifvit undervisade, och att vi icke för denna orsak behöfva uppskjuta frågans afgörande, utan nu böra biträda Första Kammararens beslut.

Häruti förenade sig Herrar Pehr Larsson och Lyth.

Herr Uhr: Nu må inte Herrarne vänta att få höra någon egentlig foglalåt, men jag har begärt ordet på det det icke må gå i den här frågan på samma sätt som i den som nyss framkallade en så het diskussion och der jag såg mig nödsakad att anmäla min reservation; för att nu icke äfven i den här frågan komma så der på

Angående
skydd för nyttiga
småfoglar.
(Forts.)

Angående
skydd för nyttiga
småfoglar.
(Forts.)

efterkälken vill jag nu uttala min åsigt på förhand. Jag är stor vän af dessa småfoglar och jag tror att det mycket väl kan tåla vid att vi nu få en förordning, som bereder något skydd för dessa nyttiga djur. Det förundrar mig så mycket mer att Utskottet kunnat komma till ett sådant slut som här föreligger, då motiveringen helt och hållet synes gå ut på att bevisa nödvändigheten af något skydd för småfoglarna. Utskottet säger nemligen att man torde få antaga, att rättsmedvetandet hos den stora allmänheten ännu icke kan anses moget för en lagstiftning, sådan som den i fråga varande. Detta medvetande torde derföre först behöfva utvecklas, synnerligen hos det uppväxande släktet, innan någon lagstiftningsåtgärd af nu-föreslagna beskaffenhet vidtages. Ja är det så, att det allmänna rättsmedvetandet redan nått en sådan utveckling, att man allmänt inser det rätta, då behöfver man icke heller någon lagstiftning, men för närvarande, och innan folket af sig sjelf lärt sig inse hvad som i detta fall är rätt, tror jag att en lag skulle göra ganska godt. Vore alla människor rättänkande, då behöfdes ju aldrig några förbud i lagen, men derhän ha vi ännu icke kommit. Jag vill derföre ge till känna att jag kommer att rösta för bifall till Första Kammarens beslut.

Herr Helander: Om förhållandet vore så, att något svårare förföljelsebegär mot småfoglarna i allmänhet existerade i vårt land, skulle visserligen icke jag, och jag förmodar icke heller Utskottets öfriga ledamöter, oakadt hvad eljest deremot är att säga, hafva någonting emot en sådan lag som den motionären föreslagit. Men inom Utskottet förklarade samtliga ledamöter — naturligtvis med undantag af den som låtit anteckna sig såsom reservant — att deras erfarenhet gick i alldeles motsatt riktning, eller att någon sådan förföljelselusta icke visat sig, och derföre kommo vi helt naturligt till det slut att afstyrka förslaget. Det synes mig nemligen icke vara skäl att stifta en lag, som man på förhand inser icke vara af behovet påkallad. Då dessutom redan på många orter inom landet bildat sig djurskyddsföreningar, hvilkas verksamhet går i samma syfte, anser jag mig fortfarande på dessa och de af Utskottet i öfrigt anförda skäl böra yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Inom den trakt jag tillhör har jag aldrig funnit att något särdeles våld utöfvas mot småfoglarna, vare sig af äldre eller yngre personer. Tvärtom hafva de alltid åtnjutit ett ganska godt skydd. Skulle på någon viss trakt något svårare sjelfsväld i detta afseende hafva inrotat sig, så torde de djurskyddsföreningar som på senare tider bildat sig i vårt land innan kort komma att verka till afhjelpande af sådana onaturligheter. För min del anser jag tiden icke ännu vara inne, då lagstiftaren i detta fall behöfver ingripa. En sådan lag, som motionären här föreslagit, vore derföre, enligt min tanke, alldeles öfverflödig och skulle helt säkert endast komma att föranleda till onödigt bönhäsi af dem, som skulle af en eller annan orsak vilja komma åt ett stackars barn, som någon gång råkat att döda en sådan fogel. Jag

kan därför icke annat än yrka bifall till Utskottets afstyrkande betänkande.

*Angående
skydd för nyttiga
småfoglar.
(Forts.)*

Herr Hjelm: I humanitetens namn får jag för min del yrka bifall till Första Kammarens i denna fråga fattade beslut. Jag erinrar mig väl, — och detta torde äfven vara fallet med de fleste af eder, mine Herrar! — huru vi, under våra pojkår, på fridagar roade oss med att i den tidiga morgonstunden gå ut med bössan och skjuta på dessa småfoglar som fyllde rymden med sina sånger. Detta för att dels öfva sig i skjutning, dels för att hafva ett skadligt nöje och dels för att för jernåriga framhålla att man »skjutit en fogel». Så går det till ännu i dag både på landsbygden och i närheten af städerna. Der gå ofta gossar och ynglingar om vårmorgnarna ut och skjuta ned dessa stackars småfoglar utan annat mål än hvad jag nyss nämnde. Men dessa små djur hafva äfven känsla; de blifva ofta sårade och dö icke genast, utan kunna i flere dagar få dragas med sin sårade kropp, innan de ända sitt lif.

Man har här talat om att man icke borde stifta en lag, som kunde göra barnen till brottslingar, utan att de insågo det orätta i sina förseelser. Men vi hafva ju våra skolor, der hos barnen kunde inplantas humanitet mot djur och barnen göras förtrogne med påföljderna af lagens öfverträdelse i detta fall.

Jag yrkar bifall till Första Kammarens beslut i frågan.

Herr A. Rundbäck: Jag anser visserligen icke denna fråga vara stor och skulle därför icke heller hafva uppträdt, om icke här upprepats ett skäl, som man så ofta hör åberopas, och som man tror innebär så synnerligen mycket, under det att det i sjelfva verket betyder ingenting. Här förekommer på 1:sta raden å 2:dra sidan af Utskottets utlåtande, att man skall genom undervisning i skolorna om småfoglarnes nytta och betydelse hos barnet väcka kärlek till de små djuren. Det samma har man äfven anfört i fråga om skogarnes vård m. fl. tillfällen. I våra folkskolor och elementarläroverk har man minsann icke tid att egna flere timmar eller en sanmanhängande undervisning åt frågan om småfoglarnes betydelse, för att derigenom väcka barnens kärlek till dem, utan i läseboken förekommer måhända något stycke, som behandlar denna fråga och läraren kan möjligen dervid af intresse för småfoglarna fästa barnens uppmärksamhet på deras nytta, men oftast sker det icke. Jag har endast velat påpeka, att detta icke kan vara något skäl att neka en lagstiftningsåtgärd i nu ifrågasatta hänseende och får för min del, ehuru jag, som sagdt, anser frågan mindre vigtig, ansluta mig till dem, som yrkat bifall till Första Kammarens i frågan fattade beslut.

Herr Hedin: Herr Talman! Jag är icke fogelkännare, icke heller hemmastadd i landtbruk, och skall därför icke tillåta mig att att uttala någon mening derom, huru vida en lagstiftning i det af motionären ifrågasatta syfte, kan vara af vigt eller af behovet påkalladt för landtmannaekonomien. Men hvad jag deremot anser fullkomligt väl ligga inom området för min kompetens, det är att ådaga-

Angående
skydd för nyttiga
småfoglar.
(Forts.)

lägga, att Andra Kammarne icke kan med bibehållen krigsära bifälla ett betänkande af den beskaffenhet, som det nu föreliggande, eller afslå Första Kammarens beslut i frågan på de skäl, som blifvit af Andra Kammarens Tillfälliga Utskott anförda.

Utskottet hänvisar till en början till de skäl för afstyrkande af motionen, som blifvit anförda af Första Kammarens Tillfälliga Utskott. Hvad denna hänvisning i själfva verket betyder skall jag söka att illustrera med ett par exempel. Första Kammarens Tillfälliga Utskott anmärker mot motionären och hans vänskap för småfoglarne, att »staren kan vara ett verkligt skadedjur i sydligare länders vinberg och olivelundar.» Första Kammarens Tillfälliga Utskott anmärker jemväl, att småfoglarne icke i södern »taga någon befattning» med den förfärliga *Phylloxera vastatrix*. Hittills har emellertid, så vidt jag vet, varit obestriddt, att Sverige icke är något vinproducerande land och icke heller har att fröjda sig åt några olivelundar. Om nu detta antagandes rättighet icke till äfventyrs undergått någon förändring under det Tillfälliga Utskottets händer, så frågas: hvad betydelse såsom argument mot motionärens förslag om skydd för nyttig småfogel i norden kan den omständigheten hafva, att staren utöfvar en skadlig verksamhet i vinbergen och olivelundarne i södern? Kan väl den omständigheten, att *Phylloxera* lemnas i fred af småfoglarne, tala emot motionärens förslag om skydd för småfoglarne i norden?

Men för att öfvergå från dessa detaljer och se på Utskottets hänvisning till Första Kammarens Tillfälliga Utskottets argumentation i dess helhet; ber jag att få påpeka det egendomliga förhållandet, att Första Kammarens Tillfälliga Utskott polemiserar mot hela teorien om och tron på småfoglarnes nytta i allmänhet. Från denna ståndpunkt kommer Första Kammarens Tillfälliga Utskott till det resultatet att afstyrka motionen. Andra Kammarens Tillfälliga Utskott omfattar tron på småfoglarnes nytta; det vill, att man skall genom uppfostran och undervisning, så länge detta befinnes vara tillräckligt — inpregla denna tro och åsigt hos det uppväxande släktet och eventuellt stödja, styrka och stadfästa denna tro genom straffbestämmelser. Detta är ju två absolut motsatta ståndpunkter: Första Kammarens Tillfälliga Utskott talar om småfoglarnes skadlighet, betviflar deras nytta; Andra Kammarens Tillfälliga Utskott är öfvertygad om deras nytta och vill göra tron derpå allmänt utbredd, framdeles äfven med hjälp af straffbestämmelser. Men derefter åberopar Andra Kammarens Tillfälliga Utskott för sitt afstyrkande af motionen de skäl, som blifvit anförda af Första Kammarens Tillfälliga Utskott. I det sunda förnuftets namn spørjer jag: på hvilka vägar har Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts tankegång befunnit sig, då det argumenterat på detta sätt?

Sedan Utskottet sålunda genom denna hänvisning lagt en god grund för sitt afstyrkande, går Utskottet att intaga sin egen själfständiga ståndpunkt och att anföra sina egna skäl — i sanning *egna* jemväl i en annan betydelse än den, i hvilken jag nyss använde ordet. Utskottet åberopar beskaffenheten af rättsmedvetandet hos den stora allmänheten, hvilket förmenas icke vara moget för den ifråga-

satta lagstiftningen. Detta är en fras, som börjar blifva nästan trötande att höra och detta isynnerhet därför, att den är grundad på ett grundligt missförstånd.

Alla tiders och alla folks kulturhistoria visar klarligen att förhållandet mellan ett folks rättsmedvetande å ena och lagstiftning å andra sidan, icke är sådant, som Utskottet föreställer sig, eller att rättsmedvetandet uteslutande är grund och den positiva lagstiftningen blott dess följd. Mellan dem eger tvärtom ett vaxelförhållande rum på det sätt, att en god och förnuftig lag uppfostrar och drifver fram rättsmedvetandet som, utan stöd af en sådan lag skulle stanna på en lägre ståndpunkt. Skulle man alltid innan man vidtog en förändring i gällande lag, vänta till dess rättsmedvetandet hos den stora allmänheten hunnit fortskrida till ett fullt utveckladt rättsbegrepp, då finge man också vänta icke blott länge, utan mången gång i oändlighet. Så har det icke heller tillgått. Alla länders historia visar att lagstiftningen hos ett folk, på samma gång som den till förutsättning haft ett hos folket i någon mån utveckladt rättsmedvetande, äfven drifvit detta rättsmedvetande framåt genom och med stöd af sina bud.

Men fortsättningen af Utskottets motivering är ännu mera egendomlig. Man har eljest, så vidt jag sport, då man talat om vigten för en lagstiftning att hafva stöd i folkets rättsmedvetande, med uttrycket »folk» menat den i intellektuelt och moraliskt hänseende myndiga delen af en nation. Men Utskottet går längre; det vädjar till rättsmedvetandet hos det *uppväxande slägtet*. Det är något alldeles nytt inom statsfilosofien och politiken. Aldrig har man förr hört omtalas plebiscit af okynniga pojkar, eller att det är från barns och och spenabarns mun som Kongl. Maj:t och Riksdag skola hemta tillstånd att vidtaga en lagstiftningsåtgärd. Denna Utskottets uppfattning förtjenar verkligen att antecknas i Riksdagens annaler såsom något bland det mest märkliga, som någonsin under Riksdagens verksamhet förekommit.

Utskottet är fortfarande lika egendomligt som i begynnelsen. Det litar, säger det, på uppfostran och undervisning, men antager på samma gång, att *sedan* man användt dessa medel, hvilket hittills icke skett i den skala och omfattning, som Utskottet önskat, så kan det hända att man behöfver vädja till strafflagens hjälp!

Utskottet säger äfven att det är motbudande att stadga straffbestämmelser, »som i de allra flesta fall skulle komma att drabba barnen och kanske ofta nog göra till lagbrytare dem, hvilka icke kunde inse det orätta i sina förseelser.» Utskottet proklamerar detta såsom något i allmänhet motbudande. Det är en fullkomligt universel sats, Utskottet här uttalar. Men ehuru det nu är för Utskottet motbudande att stifta en lag mot förödelse af suåfogel, så hindrar detta icke på ringaste sätt Utskottet att vara med om en sådan lag blott den kommer från Kongl. Maj:t och det till och med om den komme helt snart.

Jag tillåter mig slutligen att anmärka att, när en fråga sådan som denna, hvilken man betecknat såsom obetydlig och som äfven

Angående
skydd för nytt-
iga småfoglar.
(Forts.)

kan sägas vara i vissa hänscenden — dock, efter min åsigt ingalunda i moraliskt — relativt underordnad, genomgått den mycket svåra kritiska skärnelsen i Första Kammaren och der bestått profvet, det skulle vara mindre lämpligt om Andra Kammaren på sådana skäl, som dem jag nu sökt i korthet granska, förkastade Första Kammarens beslut. Jag anhåller således att Andra Kammar-aren måtte med afslag å betänkandet biträda detta Medkammarens beslut.

Herrar *Sven Andersson* och *Grefve Björnstjerna* instämde med Herr *Hedin*.

Herr *Strömberg*: Till hvad, i synnerhet af den siste talaren, här anförts, kan jag icke hafva mycket att tillägga. Jag vill endast i korthet nämna att jag kommer att rösta för bifall till Första Kam-marens beslut i den föreliggande frågan. Om det är en sanning att landmannen icke har några pålitligare bundsförvandter i striden mot sina svåraste fiender, de skadliga insekterna, än just småfoglarna, så torde ett skydd för dessa hans små vänner vara väl befogadt. Den lilla lön, som de sjelfva under hösten efter vårens och sommarrens arbete taga på landtmannens fält och i hans trädgård och den skada, som derigenom sker, kan i sjelfva verket icke ställas i någon jemförelse med den nytta de gjort. Vi hafva i dessa småfoglar tusentals medkämpar emot de millioner gånger millioner fiender, hvilka vilja förstöra hvad för oss är godt och nyttigt. Men då böra vi väl ock se till, att det utrotningskrig, som — säga hvad man vill — mångenstädes emot småfoglarna bedrifves, icke längre må få ega runn, utan att lagen med dess ansvarsbestämmelser träder emellan. De motiv, på hvilka Utskottet grundat sitt afstyrkande utlåtande äro redan tillräckligt belysta af den föregående talaren. Jag för min del har om dem ingenting vidare att tillägga än att om man går in på den åsigten att den ifrågasatta lagstiftningsåtgärden icke bör vidtagas derföre att den skulle göra till lagbrytare dem, som icke kunde inse det orätta i sina förseelser, så fruktar jag att man genom att konsekvent tillämpa en sådan åsigt skulle komma till allt för sorgliga resultat. Vi skulle då äfven blifva nödsakade att låta allt okynne, som kan föröfvas i våra parker och på våra promenadplatser genom träds nedbrytande och planteringars skötflande, blifva ostraffadt.

Jag vill endast tillägga några ord till besvarande af Utskottets yttrande om de s. k. djurskyddsföreningarne och Utskottets förhoppningar att dessa föreningar skulle kunna tillräckligt verka i före-varande hänseende. Af egentliga djurskyddsföreningar finnas för närvarande i vårt land endast tre; och verkningarne af dessa föreningars ingripande i denna angelägenhet måste bero deraf huruvida de hafva en lag att stödja sig på. Mine Herrar! Den som talar för »småfoglarna» måste ju alltid befinna sig i en viss *minoritet*. Men om så är, så uppmanar jag hvar och en af er, som är vän af dessa små nyttiga varelser, att göra som de sjelfva, när de söka att skydda sig mot sina fiender — sluta sig tillhopa! Ty endast på detta vis

kunna vi hoppas att med framgång kunna bekämpa de stora slaghökarne!

Jag anhåller om bifall till Första Kammarens beslut.

Angående
skydd för nyttiga
småfoglar.
(Forts.)

Herr Liss Olof Larsson: Man har klandrat Utskottets motivering, men jag kan för min del icke finna annat än att densamma är mer än väl tillräcklig för det slut, hvartill Utskottet kommit, afslag å Första Kammarens beslut. Den siste talaren yttrade, att småfoglarnes vänner borde ställa sig i täta leder till skydd mot deras ovänner. Men mig förefaller det, som om småfoglarna icke alls hafva några ovänner; jag har åtminstone icke i min hemort hört omtalas någon lust att skada dessa djur. Tvärtom, lefva människorna och småfoglarna der på mycket god fot med hvarandra. Det skälet han anförde för bifall torde således vara ett tillräckligt skäl för afslag å motionen. För min del vill jag icke heller vara med om att besvära Kongl. Maj:t med en skrivelse i ett sådant ämne som detta. Ty hvart skulle det väl taga vägen, om man en gång började framlägga dylika saker för Kongl. Maj:t? Då skulle det i min tanke vara mycket större skäl att till Kongl. Maj:t aflåta en underdånig skrivelse om skydd för maskar och dylika djur, som icke så hastigt som foglarna kunna komma undan sina förföljare, utan äro lätt åtkomliga och således utsatta för mycket större fara än småfoglarna. Detta skulle åtminstone vara konsekvent, i fall man tager sig före att lagstifta rörande dylika småsaker.

Jag tror således för min del att, då befolkningen, så vidt jag vet, icke visat någon fiendskap till dessa småfoglar, utan i stället för att utrota, tvärtom så mycket som möjligt skyddar dem, all lagstiftning i ämnet, och således äfven den af Herr Dahm föreslagna underdåniga skrivelsen till Kongl. Maj:t med anhållan derom, är helt och hållet öfverflödig.

Jag instämmer med dem som yrkat bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

I detta anförande instämde Herr Johannes Andersson i Knarreвик.

Herr Ivar Månsson: I likhet med den föregående talaren finner jag att Utskottet gifvit ganska goda skäl för sin hemställan om afslag å Medkammarens beslut.

En talare på stockholmsbanken har velat gifva åt Utskottets motivering ett visst löjligt utseende. Men det förvånar mig icke att hans argumentation nu träffat ett Tillfälligt Utskott, ty han plägar ju öfva sig ofta nog med dylika anmärkningar, såsom t. ex. då han säger: »med denna lapp», »med detta papper vill man stipulera det och det» o. s. v. Jag tillåter mig dock erinra, att det icke alltid har sig så lätt att träffa de rätta och skapaste skälen. Utskottet har för öfrigt anført ganska goda skäl för sitt afstyrkande. För min del tror jag att det lämpligaste man i nu ifrågavarande hänseende kunde göra beträffande dessa småfoglar, som i många afseenden äro nyttiga, vore att öfverlemna åt skolläroarna att vid

Angående
skydd för nyttiga
småfoglar.
(Forts.)

undervisningen och andra tillfällen hos barnen framkalla intresse för skyddande af dessa foglar.

Samme talare framhöll den omständigheten att vårt land icke vore vinproducerande och att det således icke förefunnnes någon fara, om man här skyddade de foglar, som hufvudsakligen vore skadliga för vinskörden; men det lär dock finnas andra förhållanden som jemväl böra tagas i betraktande. Vårt land är t. ex. ett sädesproducerande land; och det inträffar icke sällan att ofantliga hopar af småfoglar slå sig ned öfver och skada våra sädesåkrar. Frågas då, om man vid dylika tillfällen icke skall vara berättigad att på dessa hopar aflösa ett skott, utan att detta sker för vetenskapliga ändamål.

Jag tror att det icke kan vara skäl att besvära Kongl. Maj:t med dylika småsaker som denna. På samma gång ber jag dock att få tillkännagifva att jag är en varm vän af småfoglarne; och att t. ex. i min ort ofta ställes upp fogelbon och annat dylikt till deras skydd. Att skrifva till Kongl. Maj:t om åtgärder i lagstiftningsväg till skyddande af dessa foglar vill jag emellertid, som jag sagt, ej vara med om.

Jag yrkar således bifall till Utskottets hemställan om afslag å Första Kammarens beslut.

Herr Åke Andersson: Jag är hufvudsakligen förekommen af den siste talaren och instämmer således med honom. Jag undrar verkligen, hvart det skulle leda, om det t. ex. skulle blifva förbjudet att skjuta på en flock sparfvar, som samlar sig i tusental vid pilhäckarne, den enda skog vi hafva inom mitt område, och slår sig ner på en invid varande korn- eller hveteåker, der de på ett par timmar kunna rifva af flera kappar säd, om de få vara ostörda; vi skulle dessutom i flere fall kunna komma i kollision med lagen genom en sådan lagstiftning. Klokast är derföre, i min tanke, att bifalla hvad Andra Kammarens Tillfälliga Utskott hemställt och således afslå motionen.

Grefve Björnstjerna: Jag skulle icke hafva begärt ordet, om icke några af de talare, som senast uppträd, dels yttrat saker, som verkligen äro förundransvärda, och dels dermed ådagalagt, att de icke tagit kännedom om hvad här egentligen är frågan.

Talaren på dalabänken sade att man lika väl borde bereda skydd åt maskar och dylika djur som åt småfoglar. Jag tillåter mig då fråga, om det icke är just derföre att småfoglarne utrota skadliga maskar och insekter, som man önskar skydda dessa foglar? Jag har deremot icke hört talas om att man skyddar hvad som är skadligt. Således om talarens yttrande var roligt, icke var det träffande; jag åtminstone kan icke fatta annat än att det bevisade just motsatsen till det som skulle bevisas.

Den siste talaren åter yttrade att man, i fall förslaget antoges, icke skulle få rättighet att skjuta sparfvar, som slagit sig ned på ens sädesåker. Men då sparfvarne icke räknas till *nyttiga* småfoglar — de äro nemligen icke insektätande — skulle man fortfarande ega att

på dem skjuta huru många skott som helst. Annat är deremot förhållandet med insektätande foglar, såsom starar m. fl.; om dessa än skulle göra skada i vinbergen, äro de dock för oss särdeles nyttiga.

*Angående
skydd för nyttiga
småfoglar.
(Forts.)*

Då man nästan i hela mellersta Europa funnit nödvändigheten af att skydda dessa för jordbruket så nyttiga djur, kan jag icke förstå hvarföre icke äfven vi borde handla på samma sätt. Jag finner således Första Kammarens i denna fråga fattade beslut välgrundadt och får derföre yrka att Kammarerna ville, med afslag å Utskottets hemställan, bifalla Medkammarens förenämnda beslut.

Herr Liss Olof Larsson: Jag har ånyo begärt ordet med anledning af Herr Grefve Björnstjernas yttrande att vissa småfoglar borde åtnjuta skydd derföre att de förstörde skadliga insekter och maskar. Jag ber nemligen att få erinra Herr Grefven om, att det finnes insekter och likaså maskar, som *icke* äro skadliga. Det skälet kan följaktligen icke vara fullt gällande, hvadan Herr Grefvens qvickhet i detta fall förlorade betydligt i värde. För öfrigt ber jag att till mitt försvar få hänvisa till det af Första Kammarens Tillfälliga Utskott afgifna betänkande, deri just förekommer en utredning i förenämnda hänseende. Såsom ett ytterligare tillägg ber jag få erinra om hvad jag yttrade, då frågan förra gången förevar till behandling i denna Kammar. I motionen talas nemligen om skydd icke blott för småfoglarne sjelfva, utan äfven för deras nästen och ägg. Jag tog mig vid nämnda tillfälle friheten påpeka, hurusom det ofta inträffade att dessa nästen byggdes vid dörrarne till ens bostad och dylika ställen. Om motionen bifölles, skulle således den naturliga följden deraf blifva att man icke kunde gå in i stugan genom dörren af fruktan att förstöra dessa bon, utan måste bereda sig inträde på annat sätt. Många andra exempel på olägenheterna af det utaf motionären ifrågasatta skyddet skulle kunna anföras. Huru ofta händer det t. ex. icke att svalor bygga bon i skorstenar till fåbodestugorna? Nu skulle, när arbetsfolket kommer dit, de icke få göra upp eld i spisen för att icke förstöra boet, utan nödgas bygga en ny skorsten — så skulle åtminstone följden blifva, om man konsekvent tillämpade den föreslagna lagen.

Jag tror således att, huru man än betraktar saken, giltiga skäl förefinnas för afslag å motionen och yrkar för min del bifall till Utskottets hemställan om afslag å Första Kammarens beslut.

Herr Farup: Såsom gammal jägare och varm vän af djurverlden, förstår jag mycket väl att till dess fulla värde uppskatta motionärens ädla sträfvan i förevarande hänseende. Men enligt min tanke måste denna fråga bedömas från den synpunkten, huruvida den föreslagna åtgärden verkligen är af behofvet påkallad eller icke. Något sådant behof har jag åtminstone icke funnit vara för handen i de provinser, som jag känner till, ehuruval det kunnat inträffa att okynniga pojkar någon gång plundrat fogelbon o. s. v. Men att äfven detta hör till undantagen, vågar jag försäkra.

Man har här åberopat exempel från andra länder. Men jag tar mig friheten fästa uppmärksamheten derpå att förhållandena der

*Angående
skydd för nyttiga
småfoglar.
(Forts.)*

ställa sig helt annorlunda, än hos oss. Der förekommer matnyttigt villebråd i mycket ringa grad, hvilket gör att man der äfven kastat sig på fångsten och utrotandet af småfoglar till den grad att jordbrukaren ofta blir lidande genom en massa insekter, som dessa foglar eljest skulle hafva förtärt.

Dessutom skulle förslaget genomförande möta stora praktiska svårigheter. En talare på stockholmsbänken förklarade att sparfvén t. ex. icke vore en insekt-ätande eller mask-ätande fogel. Jag vill dock påpeka, att sparfvarne äta insekternas ägg — en omständighet, hvars vikt hvar och en, som, i likhet med mig, idkar trädgårdsskötsel, nogsam t lärt sig inse. Och på samma gång äro sparfvaren en af trädgårdens störste fiender, åtminstone har jag svårt att skydda min trädgård mot deras plundringar, och på samma sätt lär det vara annorstädes. Hvarrest således finna gränsen för bestämmande af hvilka arter som skola räknas till småfoglar eller icke, eller hvilka bland foglarne som skola anses såsom skadliga eller gagneliga? Är till exempel kråkan och skatan, som båda hufvudsakligen lifva af insekter, småfoglar eller stora foglar? Jag vet icke, hvilketdera som är det riktiga; men det vet jag åtminstone, att båda göra stor skada på fogelägg. På samma sätt förhåller det sig med ganska många andra fogelarter. Hvarje fogelart måste således specificeras och de okynniga pojkarne bibringas fullständig kännedom om de särskilda foglarne, så att de kunna skilja de skadliga från de oskadliga. Jag tror dock att detta icke låter sig göra och att motionen i öfrigt möter oöfvervinneliga praktiska svårigheter.

Om t. ex. en pojke af misstag dödade en fogel, som han trodde vara skadlig, churu den var gagnelig, så skall man aktionera honom, anställa rättegång emot honom och pliktfulla honom. Jag vet sannernligen icke hvar man på den vägen skulle sluta. Detta allt gör att jag för min del yrkar bifall till Utskottets hemställan och att Första Kammarens beslut icke biträdades.

Med Herr Farup instämde Herr Ola Månsson.

Herr Per Nilsson i Kulhult: Jag är hufvudsakligen förekommen af den siste ärade talaren. Jag tror, i likhet med honom, att det kan blifva ganska svårt att göra skilnad mellan skadliga och icke skadliga foglar. Man vet, att till exempel kråkan och skatan på sätt och vis äro roffoglar. Att sparfvén är en roffogel har äfven blifvit sagdt; men det tror jag icke, då han är den glupskaste af småfoglarne i att förtära insekter. Jag, som bor i en skogstrakt, har dessutom aldrig förmärkt något utrotningsbegär mot småfoglarne i den trakten. Än mindre kan jag tro att detta begär någonstädes är så starkt, att det är nödigt att lagstifta deremot. Vid sådant förhållande yrkar jag bifall till Utskottets hemställan och anser det hvarken nyttigt eller nödigt att någon skrivelse i ämnet till Kongl. Maj:t aflätes.

Herr E. G. Boström: Äfven jag skall be att få sluta mig till dem, som yrka bifall till Utskottets hemställan. För att moti-

vera detta mitt yrkande anhåller jag endast att få för Herrarne uppläsa en reservation, som Herr Storeckenfeldt i fjor i Första Kammaren afgaf mot Herr Dahms då väckta motion i ämnet, hvilken motion af Första Kammarens Tillfälliga Utskott blifvit tillstyrkt. Herr Storeckenfeldt yttrar: »I motiverna till motionen, hvilka af Utskottet vunnit erkännande, finner man sagdt: »Barnen som hufvudsakligen öfva förstörelsen» etc. samt något längre fram: »detta är en frihet (frihet från straff för småfoglars ofredande) som illa egnar sig för ett högt bildadt samhälle och står illa tillsammans med den humanitet, som ställt det plågade djuret under lagens skydd».

*Angående
skydd för nyttiga
småfoglar.
(Forts.)*

Just den omständigheten att det i allra flesta fall är barnen, för hvilka dessa lagstadganden skulle tillkomma, barn, som för öfverträdelse af dem, skulle ställas inför rätta, dömas och straffas; öfverträdelser, ofta bestående uti att barnet, obekant med lagparagraferna, för sin lilla naturaliesamling eftersöker småfoglars ägg eller fångar en småfogel för sin bur, väpnar mig mot motionen och Utskottsbetänkandet.

Äfven jag skyddar gerna de *nyttiga* småfoglarna, men i första hand de små människobarnen; jag ber att för dessa mina små klienter få påräkna denna humanitet, som med fullkomligt förbiscende af dem, skulle tillgodokomma fogelungarne.

Ett barn, tilltaladt vid domstol, dömdt och straffadt, är i hög grad förderfvadt; det skall hela sitt lif igenom känna tyngden deraf och månet derigenom fostras till brottsling, och allt detta onda skulle framkallas af humanitet.

Motionärens syfte synes mycket lämpligare vinnas derigenom att chefen för vårt undervisningsväsende anbefaller lärare och lärarinnor i skolorna för barn att göra desse begriplig den nytta småfoglarna göra i naturens hushållning och jemväl uppmärksamma dem på den humanistiska sidan af saken, hvilket jag tillåter mig uttrycka som ett önskningsmål.

Jag yrkar bifall till Utskottets betänkande.

Herr Helander: Efter den diskussion, som i Kammaren föregick detta ärendes remiss till Utskottet, hade jag föreställt mig, att man vid frågans afgörande nu ej behöft synnerligt mycket tillägga.

I öfverensstämmelse med denna uppfattning yttrade jag mig derföre helt kort förra gången jag hade ordet. Det har likväl sedermera visat sig, att man funnit saken förtjena vidlyftigare omordande, hvarför jag begärt få bemöta, hvad som emot Utskottet der efter blifvit anfördt. Som emellertid de näst föregående talarne redan i sak undangjort hvad som varit att meddela, återstår nu för mig ej vidare att tillägga, derest jag ej skulle uppehålla mig vid det som utom saken anfördes utaf den af Stockholms representanter, som först yttrade sig ämnet. Att föra diskussionen inom det område och på det sätt, som han, dertill skall jag likväl icke göra mig skyldig. Må det vara nog att anföra ett par omständigheter, för att visa i hvad mån hans anfall mot Utskottet kan vara befogadt. Han nämnde i början af sitt anförande hurusom Utskottet skulle hafva gillat de af Första Kammarens Tillfälliga Utskott åberopade skäl,

Angående
skydd för nyttiga
småfoglar.
(Forts.)

och visade han beskaffenheten af dessa skäl, såsom han dem uppfattat. Som nämnda Tillfälliga Utskotts utlåtande blifvit tryckt utdeladt i denna Kammare, torde Kammarens ledamöter hafva sig bekant, så väl att detsamma är temligen utförligt, som att det vittnar om sakkännedom. Vid sådant förhållande hoppas jag Kammaren gillar det förfarande af denna Kammarens Tillfälliga Utskott, som handlagt ärendet, att det icke återupprepat hvad Första Kammarens Utskott anfört, utan nöjt sig med att till dess utlåtande hänvisa; och då Utskottet dervid tillåtit sig för egen del anse de skäl Första Kammarens Utskott andragit vara i huvudsak rigtiga, — hvilket icke nödvändigt förutsätter godkännande af allt det anförda — är detta något, som hvarken är ovanligt, eller origtigt.

Närmare mot slutet af sitt anförande yttrade nyssnämnde representant, att Utskottet, som fann lagstiftning i ämnet, på sätt motionären föreslagit, onödig, likväl tillstyrkte sådan, blott icke Riksdagen befattar sig med frågan, utan Kongl. Maj:t framlägger lagförslag. Utskottet har likväl i detta fall icke sagt något annat, än upplyst derom, att underdånigt förslag om nyttig småfogels skyddande blifvit till Kongl. Maj:t ingifvet, som är på pröfning beroende, icke i den omfattning motionären föreslagit, utan inskränkt till skydd mot småfogel under fortplantningstiden, en tid som här företrädesvis är vigtig, om någon åtgärd anses böra vidtagas. Skulle Kongl. Maj:t anse lagstiftning, sålunda inskränkt, icke vara behöflig, eller af omständigheterna påkallad, så lärer han, än mindre, vilja ingå på ett förslag sådant som motionärens. Skulle deremot Kongl. Maj:t framlägga förslag om skydd under fortplantningstiden, så lärer deraf följa, hvad Utskottet ock af andra skäl antagit blifva händelsen, att verkan af hvad sålunda och på andra vägar blifvit åstadkommet, bör afbidas, innan man bestämmer sig för ytterligare lagstiftningsåtgärder.

Jag fortfar i mitt yrkande om bifall till Utskottets utlåtande.

Herr Granlund: Jag skall endast be att få nämna några ord med anledning af ett par yttranden, som här blifvit fälda. Representanten på dalabänken nämnde att det skulle kunna inträffa, att småfoglarna byggde sina bon på stugdörrarna. Ja, mine Herrar, fins det verkligen personer, som låta foglarna bygga bon på sina dörrar, utan att hindra dem derifrån, då må jag säga, att de i dessa personer hafva sådane vänner, att de af dem ej hafva något att frukta. En annan talare, som uppläste Herr Storekenfeldts reservation mot det beslut, som af Första Kammarens Utskott i fjor blifvit fattadt i denna fråga, sökte framhålla, hurusom följderna af en lagstiftning i ämnet skulle blifva, att i de flesta fall en mängd barn komme att dragas inför domstol och bestraffas, och sålunda för en stor del af dem framtiden skulle blifva förstörd. Jag tror dock icke att lagens bestämmelser äro så stränga, att de tillåta att *minderåriga* barn dragas inför rätta och ådömas straff, åtminstone lärer det väl höra till undantagen — och icke skulle väl heller så skymfligt straff kunna i en lagbestämmelse i den sak, hvarom nu är fråga stadgas så, att tillämpningen skulle förstöra ett barns framtid.

Den enda påföljd, som i värsta fall kan drabba dem, är tillrättavisning medelst aga genom föräldrarne i hemmen, utan domstolarnes åtgärder.

Här har äfven yttrats af en talare, att han, såsom jägare, vore vän lika mycket af jagten, som af djurverlden. Men, mine Herrar, jag hemställer, huru stor vän man är af dessa småfoglar, då man, såsom jag, hört jägare yttra: »när vi inget annat vildt får, bör vi väl icke förvägras skjuta hvad vi kan få,» helst under de tider, då de större foglarne äro fridlysta. Att det, såsom äfven blifvit sagdt, för det mesta skulle vara barn, som mot foglarne rigtade sin förstörelselusta, vill jag på det högsta betvifla. Ty huru ofta ser man icke många sorters småfogel i stor mängd utbjudas till salu på torgen. Men ingen lärer väl tro att det är barn, som skjutit dem? Nej, dessa stackars foglar hafva fallit offer för personer, hvilka, när annan jagt varit förbjuden eller misslyckats, sysselsatt sig med skjutande af småfogel. Och betänker man hvad värde såsom födoämne dessa foglar hafva, så finner man att det är i högsta grad obetydligt och i sjelfva verket finnes till endast för läckergommar.

Jag yrkar fortfarande bifall till Första Kammarens beslut.

Herr Lars Johan Larsson: Herr Granlund fälde ett yttrande, som gaf mig anledning att begära ordet. Han angrep nemligen den ärade representanten från Dalarne, derföre att denne påstått att det skulle kunna inträffa att småfoglarne byggde sina bon på hans dörrar. Jag vill då nämna, att jag skulle kunna anföra många exempel på att foglar byggt sina bon i träd och i tak. Skulle nu ifrågavarande lagförslag antagas, skulle man icke våga falla ett träd der en fogel byggt sitt bo. Herr Granlund yttrade vidare, att vår gällande lagstiftning vore sådan, att inga barn finge ådömas bestraffning. Men jag får upplysa om att jag mångfaldiga gånger sett 16 å 17 års pojkar dragas inför rätta och straffas.

Hade för öfrigt alla samma erfarenhet som jag, så skulle dessutom ingen lagstiftning uti ifrågavarande hänseende behövas. Jag minnes ännu, hurusom jag i min ungdom vandrade ut om morgnarne i den fria naturen och tjusades af sångerna från dessa småfoglar, som genomforo luften. Jag minnes huru de lärde sina späda ungar hoppa och flyga, huru de badade sig i det spegelklara vattnet och huru mina ögon njöto vid anblicken af deras våta mantlar, som glittrade i belysningen af solens lekande strålar. Har man erfärit något sådant, mine Herrar, då är man nog stor vän af dessa småfoglar för att icke genom någon lagstiftning behöfva afhållas från att tillfoga dem någon skada. För min del finner jag icke någon sådan lagstiftning behöflig och yrkar derföre bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder blifvit framställda, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall i stället till Första Kammarens i ämnet fattade beslut. Den förra

propositionen förklarade Herr Talmannen sig anse vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering åskades, blef en omröstningsproposition af följande lydelse uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Andra Tillfälliga Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 7, röstar

Ja:

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren med afslag å Utskottets hemställan, biträdt Första Kammarens beslut i ämnet.

Voteringen, i vanlig ordning verkställd, visade 121 ja mot 35 nej; varande alltså Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

§ 10.

Då derefter till afgörande förekom Herr C. J. Svenséns på Kammarens bord hvilande ansökan om ledighet från riksdagsgörö-målen under 14 dagar från och med den 17 i denna månad, tillkännagaf Herr Talmannen, att Herr Svensén anmält sig vilja återtaga berörda ansökan; i anledning hvaraf densamma förklarades hafva förfallit.

§ 11.

Föredrogs och bordlades ånyo Stats-Utskottets utlåtande N:o 80.

§ 12.

Efter föredragning af Stats-Utskottets memorial N:o 81, med förslag till voteringsproposition angående godtgörandet af begravnings- och öfriga kostnader med anledning af Hennes Maj:t Enkedrottning Josefinas dödliga frånfalle, blef den af Utskottet föreslagna voteringspropositionen godkänd.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes Särskilda Utskottets för behandling af förslaget till värnpliktslag m. m. memorial N:o 4 (i samlingen N:o 7), angående aflöning åt dess tjänstemän och vaktbetjente.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag.

§ 15.

Föredrogos och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 38, angående beviljade statsbidrag till vägars anläggning, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer äfvensom anslagna fonder till sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag;

N:o 39, angående beviljad statsbidrag för ny tomtreglering i Strömstad i följd af den staden senast öfvergångna brand; och

N:o 40, angående beviljad statsbidrag för ny tomtreglering i Söderhamn efter den staden senast öfvergångna brand.

§ 16.

Uti en till Herr Talmannen stäld skrifvelse hade Herr *C. H. Rundgren*, under förmälan att vice ordföranden i Karlstads domkapitel, hvilken under riksdagen tillika vore examinerator i pastoral-examen uti Herr Rundgrens examensämne, häftigt insjuknat, äfvensom att domkapitlets öfriga ledamöter vore så upptagne, att de icke kunde öfvertaga nya göromål, anhållit om ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar från den 15 i denna månad; och blef nu denna anhållan, på derom af Herr Talmannen gjord framställning, af Kammaren bifallen.

Derefter upplästes en så lydande skrift:

Till Riksdagens Andra Kammare.

På det jag måtte blifva i tillfälle att förrätta lagtima sommartingen inom den mig anförtrodda Westerdalarnes domsaga, hvilka ting äro utsatta att börja den 23 innevarande månad, får jag anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under åtta dagar, räknade från den 19 dennes.

Stockholm den 12 Maj 1877.

Emil Königfeldt.

Äfven denna ansökan bifölls.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Lördagen den 12 Maj.

Kl. 8 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen hållna sammanträde; och leddes dervid förhandlingarne af Herr vice Talmannen.

§ 1.

Till bordläggning anmälles följande från Stats-Utskottet inkomna utlåtanden:

N:o 82, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående förvaltningen af kronans domäner, jemte i ämnet inom Riksdagen väckta motioner;

N:o 83, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående postverkets utgiftsstater för år 1878;

N:o 84, i anledning af väckt motion om indragning till statsverket af all grundränta å skattefrälsehemman; och

N:o 85, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af ett kreditiv att i händelse af behof användas till neutralitetens upprätthållande.

Dessa ärenden, äfvensom Särskilda Utskottets för behandling af förslaget till värnpligtslag m. m. i förmiddagens sammanträde bordlagda memorial N:o 4 (i samlingen N:o 7), skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 2.

Föredrogs och godkändes Särskilda Utskottets för behandling af förslaget till värnpligtslag m. m. förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga propositioner med förslag till lag angående den allmänna värnpligten m. m.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 9 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.